

©
Bu kitabın yayın hakları
ADAM YAYINCILIK A.Ş.'nindir.

Birinci Basım : Şubat 1982
Kapak Düzeni : Sait Maden

182.04.002.141.17

A. Turan Oflazoğlu

Kösem Sultan

Oyun

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

Kayıt No. 2525

Tasnif No. T812.317

KÖSEM SULTAN

*"Seni öldürmekle, ne yaman bir oyun oynamış
ne şaşmaz bir tuzak kurmuşum kendime, oğlum!"*

Kösem Sultan'ın yazılmasıyla, İktidar Üçlemesi tamamlanmış oluyor. Üçlemenin ikinci oyunu *Deli İbrahim* 1967'de, birinci oyunu *IV. Murat* da 1970'de yazılmıştı; üçüncü oyun *Kösem Sultan*'sa 1980'de ortaya çıkabildi.

IV. Murat'ta dış kargaşayla boğuşan ve sonunda onu alteden kişinin dramı söz konusuydu: toplumsal kargaşayı yeniyordu Murat, ama bu kaypak düşman dışarda yenilirken, büyük hasmı Murat'ın içine girmeyi başarıyordu. Deli İbrahim'se, bilinç sağlığı uğruna savaşıyor, delirmemek için delilikler yapıyordu, "cinnete karşı savunmayı onun çılgınlıkları". Bilinçli deliliklere başvurarak delirmemeyi başarıyordu İbrahim, ama bu yolda kazandığı zafer, tahtına ve canına mal oluyordu. Üçüncü oyunun başkişisine gelince: "Sultan Murat gibi bir yırtıcıyla Sultan İbrahim gibi bir çılgını doğurmuşum ben," diyen Kösem'de oğullarının ikisinin de özellikleri vardır; örneğin, devlete karşı ayaklanan Anadolu sipahilerinin başı Abdünnebi'ye yığılması olarak onu Üsküdar'dan uzaklaştırırken, *IV. Murat*'ı andırır Kösem; yenileri ocağıyla sipahi ocağını birbirine düşürürken, düzeni yok

etmek için elinden gelen her şeyi yaparken de, Deli İbrahim'i düşündürür.

İktidar uğruna oğlu İbrahim'i önce tahtından indirip sonra da boğduran, iktidar uğruna torunu Mehmet'i, hem de iftar şerbetine zehir koydurarak öldürmeye kalkan, kısacası, iktidar uğruna canavarlaşan Kösem, "Ortalığı bir güzel karıştırmak gerek ağalar/her şey öylesine karmakarış olmalı ki/ ancak biz çıkabilelim içinden. Gayret günüdür!" gibi sözlerle fitne ateşini körükler, kargaşayı büyütür, yıkımın ta kendisi olurken, düzeni, bütünlüğü savunmak durumunda olan Turhan Sultan, çocuk padişah IV. Mehmet'e der ki:

Çabuk büyü oğlum, çok, çok çabuk!
Saraya da girdi ikilik, asker ocaklarına da.
Ancak sen, Mehmet'im, bu çatışan
bu birbirini yok etmeye çalışan güçleri
buyruk altına alırsan, ancak sen
sağlam bir baş olarak gelişir
bu güçleri yararlı bir işe koşarsan
esenliğe erişir bu gövde; ancak o zaman
gerçek büyüklüğe, mutlu bir sürekliliğe
kavuşur ülken, güçlülüğe dayanan
sağlıklı bir barışa.

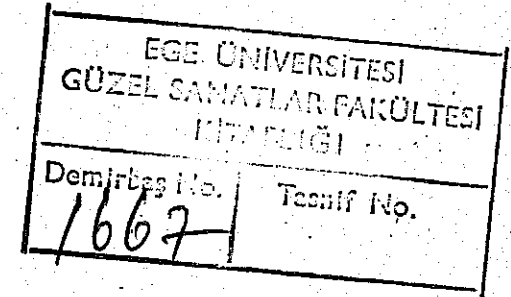
Turhan bir yandan oğlunu böyle eğitirken, bir yandan da düşünür: "Kötülüğün dilini, huyunu öğrenmeden/mümkün değil onu altetmek anlaşılır." Sadrazamlık, şeyhülislam-lık gibi en önemli yerlere kendi güvendiği adamları getiren Turhan, yeniçeri ocağının ileri gelenlerinden Kethüda Bey'e de dayanarak Kösem'in sultasına son verir.

Gemi azıya alan yıkım doruğa tırmanırken, kendisini durduracak gücün oluşmasını önleyememiştir; hatta denebilir ki, kendisini yenilgiye uğratabilecek olanı, yıkım kendisi doğurmuştur. Kösem'le kıyasıya savaşıma karar verdiğinde ne diyordu Turhan: "Seni kuşandım, Kösem, sana karşı!"

Kıssadan hisse: kötülük bir süre sindirilebilir, ama kökü kazınmaz, çeşitli kılıklara bürünerek insanların arasında yine dolaşacak, fırsat kollayacaktır. Öyleyse, insanlığın insanca

devamını sağlaması gerekenlere, bir başka deyişle, iyiden yana olanlara düşen nedir? Kötülüğün hiçbir zaman büsbütün yok edilemeyeceğini bilmek, onu iyice inceleyip tanımak, ondan daha güçlü olmanın yollarını mutlaka bularak onu iyiliğin hizmetine sokmak; evet, insanlığa yeni aşamalar yaptıracak üstün amaçların gerçekleştirilmesinde kötülüğün kendine özgü enerjisinden de yararlanmak.

A.Turan OFLAZOGLU

KİŞİLER

SULTAN MEHMET
KÖSEM SULTAN
TURHAN SULTAN
BEKTAŞ AĞA
MUSTAFA AĞA
KETHÜDA BEY
MURAT PAŞA
I. İSTANBULLU
II. İSTANBULLU
III. İSTANBULLU
IV. İSTANBULLU
I. SİPAHİ
II. SİPAHİ
I. YENİÇERİ
II. YENİÇERİ
SÜLEYMAN AĞA
III. YENİÇERİ
IV. YENİÇERİ
MEDDAH TIPLI
İNGİLİZ ELÇİSİ
GÜRCÜ ABDÜNNEBİ
MELEKİ
KUŞÇU MEHMET
İBRAHİM AĞA (konuşmaz)
ŞEYHÜLİSLAM BAHAYİ
SİYAVUŞ PAŞA
ÜVEYS AĞA (konuşmaz)

Esnaf, zülûfîtler,
bostancılar, sipahiler,
yeniçeriler.

I. PERDE

BİRİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı'nda arz odası. Ortada taht. Yeniçeri ocağının ileri gelenleri Kara Murat, Bektaş, Mustafa Ağalar ve Kethüda Bey beklemektedirler. Sultan Mehmet, Turhan Sultan eşliğinde görününce, ağalar ölçülü bir saygıyla eğilir. Mehmet tahta oturur. Turhan da arkasında yer alır. Derken Kösem Sultan görünür ve ağalar adeta iki büklüm olarak karşularlar onu, Kethüda Bey ise az önceki gibi ölçülü bir saygıyla.)

MEHMET *(birden Turhan'a dönüp):*

Benim yeni lalam kim olacak, anne
mührümü kime vereceğim?

(Turhan şaşırmış, mahcup bakınırken)

KÖSEM *(kesin, Murat'ı göstererek):*

Saltanatını bütün tehlikelere karşı koruyan
yeniçeri ocağının başı Murat Ağa kulunuz
uygundur sadrazamlığa, artık lalanız odur.

(Mehmet kalkıp mührü götürmeye davranınca)

TURHAN:

Otur yerinde, oğlum!

KÖSEM *(Turhan'ı çabucak süzüp Mehmet'e gülümseyerek):*

Elbette.

KÖSEM SULTAN

(*Mehmet oturur, Kösem, Murat'a*)

Alın mührü, Murat Ağa, alın da
Murat Paşa olun bir an önce.

(*Murat saygıyla yaklaşarak Mehmet'in önünde
bekler.*)

KÖSEM (*Mehmet'e*):

Mührünüzü lalanıza teslim edin.

MEHMET (*kararsız, Turhan'a dönerek*):

Anne?

KÖSEM (*yumuşak ama buyururcasına*):

Ver mührünü sadrazamına, yavrum,
büyükvaliden söylüyor sana.

TURHAN (*ister istemez*):

Büyükvalidenin dediğini yap, oğlum.

(*Murat, Mehmet'in uzattığı mührü alıp öperek
çekilir.*)

KÖSEM (*gezinerek*):

Rahmetli Sultan Ahmet'in başkadını
ve rahmetli Sultan Murat'la Sultan İbrahim'in
valideleri olarak devlete hizmetten sonra
Eski Saray'a yol göründü bize, çok şükür.
Çok şükür, torunumuzun dahi
devletini görmek nasip oldu bize.

BEKTAŞ (*eğilerek*):

Kutlu olsun!

ÖBÜR AĞALAR (*yankıarcasına*):

Kutlu olsun!

KÖSEM:

Bir kul Tanrısından ne diler başka?
Bahtın daha yüksek doruğu var mıdır,
hiç olmuş mudur dünya kurulalı?

BEKTAŞ:

Tanrı sultanımızı başımızdan eksik etmesin.
(*Murat'la Mustafa onaylarcasına eğilirler, ama
Kethüda Bey Turhan'la bakışırken*)

KÖSEM (*farhedip kuşkulu*):

I. PERDE

Şanlı ağalarımız dahi eksik olmasınlar!
Ancak, hepimizden eski hepimizden güçlü
bir Osmanlı geleneği var ki
sevgili torunumdan ayrılmaya zorlar beni.
Eh, ne yapalım, bizden eski
ve bizden güçlü olanın önünde
kıldan incedir boynumuz; biz de
katlanılması güç bu ayrılığa katlanır,
Eski Saray'ın ıssız bir köşesinde
onun sağlığına ve saltanatına dua ederek yaşarız
sonunda unutuluncaya dek.

BEKTAŞ (*heyecanlı*):

Haşa, sultanımı unutmak ne mümkün!

KÖSEM:

Yükselmeyi bilen, gerektiğinde inmeyi de bilirse,
yukarların tehlikeli sevinçlerinden sonra
aşağların gösterişiz mutluluklarını dahi tadabilir
Şükürler olsun Tanrıma, bu günleri
bu büyük günleri dahi gösterdi bana!

(*Turhan'a*)

Sultanım...

TURHAN (*şaşıır*):

Etağfurullah!

KÖSEM (*gülümseyerek*):

Saltanata alışmanız gerek, kızım.
Emir buyursanız da, cariyelerimle birlikte
Eski Saray'daki yalnızlık köşemize
aktarılmak üzere hazırlık görülse.

BEKTAŞ:

Saltanat gemisi kaptansız kalırsa
çok geçmeden bindirir kayalıklara,
öyle değil mi, ağalar?

(*Murat'a, anlamlı*)

Öyle değil mi, Paşa?

AĞALAR VE MURAT (*eğilerek*):

Elbette.

KÖSEM SULTAN

KÖSEM (*Mehmet'i göstererek*):

Sultan Mehmet gibi bir aslan var ya...

BEKTAŞ:

Aslanımız pek yavru daha.

KÖSEM:

Anası var ya, Tanrıma şükür!

MUSTAFA:

Pek genç daha.

BEKTAŞ:

Devlet gemisinin güvenle yol alması için tehlikelere alışmış biri bulunmalı dümende.

KÖSEM:

İkisi de öğrenir zamanla. Her işin bir acemilik dönemi vardır, Ağa, kimse usta doğmaz dünyaya. Her iş yapıla yapıla öğrenilir ancak,

(*Turhan'a doğru*)

yemek pişirmek, dikmiş dikmek de...

(*Ağalara*)

kılıç sallamak, ok atmak da...

KETHÜDA BEY (*Turhan'la Mehmet'e doğru bakıp*):

Sultanım pek doğru söyler,

bugün acemi olanlar ustalaşır zamanla.

MUSTAFA:

Ancak, devlet Girit'te Venedik'le savaşır, Anadolu'ysa haydutlar elinde inler nicedir.

Bu durumda...

BEKTAŞ (*tamamlayarak*):

Ustalaşmak için gereken zamanın geçmesini beklemeye tahammülü yoktur kimsenin.

KÖSEM:

Bilirim, devleti düşünürsünüz kendinizden önce, bilirim ki devlete bağlıdır herkesin bugünü de, yarını da; ve bilirim ki devlet demek sizler demeksiniz, ağalar; ama neylersiniz ki başka çare yok.

I. PERDE

Öyle buyuruyor gelenek hazretleri:
padişah öldü mü, anası Eski Saray'a geçer,
yeni padişahın anası alır onun yerini.

MURAT:

Gelenek, yaşayışı düzenlemek içindir;
gereklikçe yeni gelenekler edinir hayat
biz istesek de, istemesek de.

KETHÜDA BEY:

Gerçi düzenlenmeyen hayat
kargaşanın ta kendisidir, kargaşaysa
yokluğun bir başka adı; ne var ki,
eski geleneğin yetersizliği anlaşılmadan
yeni bir gelenek edinmeye kalkmak
Bilinmeyen sulara yelken açmaktır.

MUSTAFA:

Kethüda Bey pek doğru söyler, ancak...

BEKTAŞ (*tamamlayarak*):

Sultanımızın yıllar boyu edinilmiş
devlet tecrübesini Eski Saray'a gömmek
ihanet olur devlete, öyle değil mi, Paşa?

MURAT:

Ne şüphe, Ağa!

KÖSEM:

Güzel şeyler söylendi, pek güzel!
Ama biraz daha açık olursa...

BEKTAŞ:

Siz yine Topkapı Sarayı'nda kalsanız,
genç padişahımızla genç validesi
bir süre saltanat dersi alsalar sizden...

MUSTAFA:

Değerli bilginizden, değerli görgünüzden
yararlanmak istemezler mi acaba?

KÖSEM:

Bilmem... kendilerine sorulsa?
(*Turhan bocalayınca*)

KÖSEM SULTAN

BEKTAŞ:

Devleti devlet yapan güçler
devletin iyiliğini düşünürler ancak.

MUSTAFA:

Düşünmek zorundadırlar.

*(Turhan, Kethüda Bey'e yardım dilercesine bakar,
Kethüda Bey iç geçirip başını öne eğince)*

TURHAN:

Biz daha bu yolun başındayız,
kılavuzluk etmek haddimiz değildir;
ne yapılacağını, nasıl yapılacağını
bilemeyiz şimdilik; yani
bizden önce yola çıkanların ardısına yürümek
daha güvenli gelir bize, şimdilik.

BEKTAŞ (sevinir, Kösem'e):

Demek, Sultanım, kalıyorsunuz her zamanki yerinizde
yani devletin başında, yani başımızda.

✦ **KÖSEM (kendi kendine, Turhan'ın sözünü yankıarcasına):**

Yani "şimdilik". Eksik olmasın ağalar!

(Turhan'a)

Padişahımız yorulmuştur, annesi.

*(Turhan saygıyla eğilir, Mehmet'i elinden tutup
götürürken, Kösem, Murat'a)*

Devlet çarkının başında bulunmalı
o çarkı döndürecek olan.

MURAT (eğilip):

Sultanım!

(Çıkarken)

KÖSEM (ağalara):

Asker ocağı da başsız bırakılmaya gelmez.

(Ağalar çıkarlarken)

Bektaş Ağa'yla görüşeceklerimiz var.

(Bektaş kalır.)

Aslında, Kara Murat'ı değil,
seni sadrazam görmek isterdi gönlüm.

I. PERDE

BEKTAŞ:

Beni sadrazam olarak düşünmeniz
öylesine mutlu kılar ki beni, Sultanım,
padişah olsam o kadar sevinemem.

KÖSEM:

Büyük sevinçlere layık bir yürek taşırsın,
yüreğim bunun farkındadır, Bektaş.
Mührü sana verdirmeyişim
seni daha güvenli bir yerde bulundurmak içindir.
Bilirsin, askerinin başında duran
daha güçlüdür sadrazamlık mührünü taşıyandan,
çünkü mührü taşıyan da
silahı taşıyana dayanmak zorundadır.
Davamızı sonuna dek yürütebilmemiz için
senin bir çift sözüne bakması şart yeniçeri ocağının.

BEKTAŞ (memnun):

Sultanım her zaman en iyi olanı düşünür
kendisi için de, bu kulu için de.

KÖSEM:

Kaldı ki, benim yiğit, koca Bektaş'ım,
Kara Murat Ağa'nın güçlü, heybetli gövdesi de
padişah mührünü taşıyamayacaktır.
Zaten öyle bir zamanda yaşıyoruz ki,
birini harcamak mı istiyorsun,
sadrızam yapacaksın onu; bu zorlu
bu amansız çöküşü önlemeye,
bu devleti kurup yücelten o büyük
o görkemli padişahların gücü dahi yetmez de ondan.
Madem kaçınılmaz, durdurulmaz bir yıkılış bu,
yapının altında kalmamaya bakalım;
isterse bütün dünya kalsın altında!
(Tahta oturur.)

BEKTAŞ (hayran):

Pek yakıştı, Sultanım!

KÖSEM SULTAN

KÖSEM (*tahtı gösterip*):

Bu bana mı, ben ona mı?

BEKTAŞ:

O size, siz de ona.

KÖSEM (*yarı kin, yarı alaylı*):

Buyurmayı ne bilir o sultancıklar!

Buyurmak... ha, aklımdayken, Ağa...

Mısır'a vali yapacağımız adam

Mısır'da yükünü tutacak biri değil,

bugün dahi zengin biri olmalı ki,

bu makam için bize ödeyeceği bedel

Üsküdar'daki caminin yapımını hızlandırabilsin.

BEKTAŞ:

Sultanımın işine uygun birini

yakında bulacaktır bu kulunuz. Ancak...

KÖSEM (*anlayarak*):

Dilediğini Van Valisi yapabilirsin,

ancak... benim hakkım gözetilmek şartıyla.

BEKTAŞ:

Benim olan her şey dahi sultanımındır.

(*Kösem memnun, tahttan kalkarken*)

N'olur, kalkmayın ordan!

KÖSEM (*gülerek kalkar*):

Haddimizi bilelim, Ağa. Hem,

dilediğini sadrazam, dilediğini padişah yapan

daha güçlüdür sadrazamdan, padişahant.

BEKTAŞ (*tahtı göstererek*):

Ordan kalkabilirsiniz, Sultanım,

fakat içimdekinden asla! Çok önceden

öylesine kuruldunuz ki benim tahtıma,

siz istesenez de, ben istesem de

kalkamazsınız ordan.

KÖSEM (*Bektaş'ın yanından şuh bir eda ile geçip yeniden*

tahta oturarak):

Buyurmaktan ne anlar o sultan bozuntuları!

İster bir Rum papazının kızı olarak doğayım,

I. PERDE

ister bir Türkmen dervişinin;

ister bir Sırp çobanının kızı olarak geleyim dünyaya,

ister Arap çöllerindeki bir Bedevinin;

ister Gürcüler ya da Çerkezler arasında

açayım gözümü, ister İspanyollar ya da

İtalyanlar arasında... mutlaka sultan olurdum ben,

mutlaka, çünkü Tanrı çok, çok, çok önceden

sultan olarak hazırlamış beni.

Buyurmaktan ne anlar o sultan bozuntuları!

Buyurmak, nefsini çıldırmasıya duymak

yedi iklim dört bucağa duyurmaktır.

Buyurmak, Zümrüdüanka'yı kendi dalına kondurmak

yüreği mutlak sofrasında doyurmaktır.

(*Kendinden geçerek*)

Buyurmak, ölümlüler üstüne taht kurmak

dünyaya damganı vurmaktır!

(*Bektaş yere kapanır.*)

İKİNCİ SAHNE

(*İstanbulular.*)

I. İSTANBULLU:

Erkeksiz avrat kış görmüş yılana benzer,

erkeğe vereceği muhabbeti mala mülke verir

altına mücevhere verir.

II. İSTANBULLU:

Ve Kösem gibi genç yaşta dul kalmış

ama kül bağlamamışsa ateşi, saltanat hırsına

iktidar çılgınlığına döner o dediğin muhabbet.

III. İSTANBULLU:

Hem de, öz oğlunu boğduracak kadar.

IV. İSTANBULLU:

İşler, durumlar öylesine tez bozuluyor ki

KÖSEM SULTAN

her geçen gün altın gün oluyor bugüne göre.

II. İSTANBULLU:

Dağ padişahı Karahaydaroğlu
Bosna hacılarının kervanını vurmuş.

III. İSTANBULLU:

Kütahya'dan öte ferman
o Karahaydaroğlu denen haydutunmuş.
Kentten kente değil, köyden köye gidilmezmiş
ondan izin almayınca.

I. İSTANBULLU:

Bu dağ adamları dağa kaldırırlarmış
bakire kızları, genç kadınları, taze civanları.
Birinin saldığına öbürü pençe atarmış.
Sonunda kurtulan mazlumların kimi
canına kıyarmış utancından, kimi aklını oynatmış.
Hiç şaşmaz, bir ülkede çakallar sırtlanlar
aslan postuna bürünürlerse, böyle olur işte!

IV. İSTANBULLU:

Kimler yani?

II. İSTANBULLU:

Kimler olacak? Padişah katilleri.

IV. İSTANBULLU:

Sadrazam da, şeyhülislam da, ocak ağaları da
el oğlu ne de olsa; peki Koca Valide,
o Kösem Sultan dedikleri nasıl kıyar
kendi doğurduğuna?

I. İSTANBULLU:

Ana yavrusuna kıymaya başladı mı,
dünyanın sonu geldi deyip
ona göre adım atacaksın dünyada. Yoo,
padişah katilleri cezalarını çekmedikçe
dirlik düzene kavuşamaz bu ülke.

(Soldan sipahiler öfkeyle girerler.)

I. SİPAHİ:

Sultan İbrahim'in öldürülmesi şöyle dursun,
tahttan indirilmesi dahi bizden sorulamaz.

I. PERDE

II. SİPAHİ:

Bu işte sipahilerin günahı yoktur.
(Sağdan yeniçeriler girerler.)

I. YENİÇERİ:

Yeniçerilerin dahi günahı yoktur.
Hiçbirimizin eli bulanmamıştır
Sultan İbrahim'in mübarek kanına.

II. SİPAHİ (elini kılıcının kabzasına atarak):

Sultan Genç Osman'ı da siz öldürdünüz,
Sultan İbrahim'i de.

II. YENİÇERİ (elini palasının kabzasına atarak):

Haşa! Ağzından çıkan kulağın işitsin.

I. SİPAHİ (kılıcını kınından sıyrarak):

İki padişahımızın mübarek kanı yerde kalmayacak,
hesap mutlaka sorulacaktır suçlulardan.
(İki taraf da kılıçlarını çekerler.)

I. YENİÇERİ:

Bizim o maddede verilecek hesabımız yoktur,
olsa bile hiçbir sipahinin haddi değildir
yeniçerilerden hesap sormak.

(İki taraf birbirinin üstüne yürürken)

KETHÜDA BEY (girerek):

Durun, yeniçeri yoldaşlarım, sipahi kardeşlerim!
(İki tarafı ayırır, kılıçlar kınlara sokular, özellikle
yeniçeriler Kethüda Bey'e karşı saygılıdır.)

İki asker ocağı birbirine düşerse
batar bu devlet, hepimiz batarız.

(Sipahiler çıkarken)

I. SİPAHİ:

Yanınıza kalmayacak yaptıklarınız,
burnunuzdan fitil fitil getirilecek.
(Yeniçeriler palalarına davarınca)

KETHÜDA BEY:

Sakın ha! Onlar da kardeşlerimizdir.
(Yeniçerileri götürür.)

KÖSEM SULTAN

I. İSTANBULLU (*çıkanların ardından bakarak*):
Düzeni bozanlar ya birbirlerini,
ya da kendilerini yok ederler sonunda.

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(*Topkapı Sarayı. Turhan'ın dairesi. Duvarda yay ve okluk. Mehmet, Süleyman Ağa'dan yazı meşkediyor.*)

SÜLEYMAN:

İyi yazmayı öğrenmelisiniz her şeyden önce,
çünkü devletin en önemli işleri
ancak sizin izninizle görülebilir. Sadrazam
"Şu işi yapmamız uygun mu?" diye sorar telhisinde...

MEHMET:

Ama ben daha sünnet bile olmadım, Lala.

SÜLEYMAN:

Sünnet bekleyebilir, fakat devlet işleri...

MEHMET:

Bekleyemez, öyle ya... Peki, telhis ne demek?

SÜLEYMAN:

Sadrazamın size yolladığı name. Sizin
"Uygundur" ya da "Uygun değildir" diye
yazmanız gerekir o kâğıdın kenarına.

MEHMET:

Ya ben yazmazsam?

SÜLEYMAN:

O iş yürümez, askıda kalır.

MEHMET:

Kime ne? İster yazarım, ister yazmam.

Padişah ben olduğuma göre...

SÜLEYMAN:

Padişah olmanız, o kâğıda mutlaka

I. PERDE

bir şey yazmanızı gerektirir. Onun için...

MEHMET:

İyi yazmayı öğrenmeliyim her şeyden önce.
Peki, ya ben ava çıkarken gelirse o...

SÜLEYMAN:

Telhis.

MEHMET:

Hah, işte o.

SÜLEYMAN:

Cevabı yazar, öyle çıkarsınız ava.

MEHMET (*yayı alıp ok yerleştirerek*):

Ya ben avdayken gelirse... telhis?

SÜLEYMAN:

Konu çok önemliyse, diyelim,
bir savaş kararı vermek gerekti birden,
o zaman avı bırakıp
hemen saraya dönmeniz gerekir.

MEHMET:

Ya konu savaş kadar önemli değilse?

SÜLEYMAN:

Sadrazam avdan dönmenizi bekler o zaman.

MEHMET:

Ya beklemezse?

SÜLEYMAN:

Bekler, bekler... nasıl beklemez?

MEHMET (*ısrarlı*):

Ya beklemezse dedim?

SÜLEYMAN:

O zaman sadrazamı azarlarsınız. Hatta...

MEHMET:

Öldürürüm!

SÜLEYMAN (*şaşırmış, gülerek*):

Yoo, o kadarı fazla olur. Mührünüzü alır,
bir başkasına verirsiniz.

MEHMET:

Her şey bana bağlı desene, Lala!

SÜLEYMAN:

Elbette. Ama siz de yasalara bağlısınız.
Hadi şimdi, yazın bakalım.

MEHMET (*yayı asarak*):

Ne yazsam...

(Yazar. Kâğıdı göstererek)

Yazdım.

SÜLEYMAN:

Önce siz okuyun.

MEHMET (*okur*):

"Sen ki benim sadrazamımsın, beni avdayken rahatsız
edecek olursan, senin başını keserim."

SÜLEYMAN (*gülerek yazıyı alır*):

Siz, efendimiz, pederinizden çok,
amcanız Sultan Murat Hazretlerine çekmişsiniz.

MEHMET:

Pederimle amcam da yazarlar mıydı böyle?

SÜLEYMAN:

Onlar da padişah olduklarına göre.
Pederiniz sinirliydi bir hayli, bazen
sözlü cevapla yetinmek isterdi, bazen de
"Sen yazıver" derdi silahtarına; oysa amcanız...

MEHMET (*heyecanlı*):

Sultan Murat mı?

SÜLEYMAN:

Sultan Murat Hazretleri...

(Kâğıtları karıştırarak)

bakan ne yazmış bir telhisin kenarına:
"Hasan hapsolsun. Ama bu melunu hemen kapıcılar ket-
hüdasına götürüp çeşme önünde başını kestiresin. Ben dahi
yukardan seyredirim. Elbette böyle olsun. Yoksa senin başını
ben keserim!"

MEHMET (*coşkun*):

Çok güzel! Vallahi, sen ne dersen, de,
ben dahi başını keserim sadrazamın.
İstersem keserim, değil mi, Lala?

SÜLEYMAN:

Elbette, ama gerekirse.

MEHMET:

Nasıl gerekirse?

SÜLEYMAN:

Çok büyük bir suç işlerse, ne bileyim,
devlete ihanet ederse, kendi çıkarlarını
devletin çıkarlarından üstün tutarsa, ya da
kendi hatası yüzünden savaş kaybederse.

(Turhan girer, Süleyman'la Mehmet toparlanırlar.)

TURHAN:

Nasıl, Ağa, gelişme var mı,
oğlumun yazısı dünden iyi mi?

SÜLEYMAN (*gülümseyerek*):

Gelişme var, Sultanım, hem de nasıl!

TURHAN (*memnun, nazik*):

Oğlumla halvet isterim.

(Süleyman çıkar. Turhan, Mehmet'i kucaklayarak)

Yavrum, Mehmet'im, biriciğim!
Senden başka kimsem kalmadı dünyada
babanın ölümünden sonra.

MEHMET:

Ben yeterim, anne.

TURHAN:

Senin de kimsen kalmadı benden başka.

MEHMET:

Büyükvalidem var ya.

TURHAN (*iç geçirip*):

Büyükvaliden olduğu için
babasız kaldın bu yaşta.

MEHMET:

Nasıl?

TURHAN:

Korkunç gerçekleri senin körpe yüreğine
nasıl açıklamalı bilmem ki. Ama sen
çok çabuk büyümelisin, oğlum, herkesten çabuk.

MEHMET:

Kardeşim Süleyman'la avcılık oynayacaktık
has bahçede, şimdi beni bekliyordur, anne.

TURHAN:

Oyun fashı bitti, oğlum, sen artık padişahsın.
Padişahlıksa oyun değildir.

MEHMET:

Hiç oynamadan olur mu, anne?

TURHAN:

Oyunla padişahlığı bir karıştırdın mı
oyuna geliriz, oğlum, sen de, ben de,
bize bağlı bu ülke de. "Var olası,
bana oğul balı tattırdın," demişti baban
seni ilk kez kucağına verdiğimde. Yazık ki
kıydılar ona, yazık ki
doyamadan gitti şehzadesine.

MEHMET:

"Başları kesile" diye ferman yazacağım
babama kıyanlar, beni babasız kıyanlar için.
Sahi, kimler öldürdü babamı, anne?

TURHAN (anlamazlıktan gelerek):

Çabuk büyü, oğlum, çok çabuk!
Adam kıntılarıyla dolu ortaklık
ama tam adam yok. Devlet
bir kadının elinde can çekişir yıllardır,
bense devleti bir kadının elinden
kurtarmaya çalışan bir başka kadın.
Ya ocak ağaları? Buyruk alması gerekenler
buyruk verme sevdasındalar, saray ocağı değil,
ocak sarayı çekip çevirmekte... sarayın yetersizliği,
hatta ihaneti yüzünden.

MEHMET:

Kim onlar, anne, o hainler?

TURHAN:

Çabuk büyü, oğlum, çok, çok çabuk!
Saraya da girdi ikilik, asker ocaklarına da.

Ancak sen, Mehmet'im, bu çatışan
bu birbirini yok etmeye çalışan güçleri
buyruk altına alırsan, ancak sen
sağlam bir baş olarak gelişir
bu güçleri yararlı bir işe koşarsan
esenliğe erişir bu gövde; ancak o zaman
gerçek büyüklüğe, mutlu bir sürekliliğe
kavuşur ülken, güçlülüğe dayanan
sağlıklı bir barışa.

MEHMET:

Babamı kim öldürdü, anne?

TURHAN (havayı değiştirircesine):

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde
kalbur saman içinde...

MEHMET (hoşlanmış):

Kalbur saman içinde olur mu, anne?

TURHAN:

Masalda her şey olur, yavrum,
güzel olması da bundan. — Deve tellal,
sıçan berber iken, ben babamın beşiğini
tingir mungır salları iken...

MEHMET (gülerek, beşik salları gibi):

Ne hoş! Ben babamın beşiğini
tingir mungır salları iken...

TURHAN:

Bir padişah varmış.

MEHMET (üzgün):

Babam.

TURHAN:

Bu padişahın da bir küçük oğlu varmış.

MEHMET:

Ben! O şehzadenin anası yok muymuş?

TURHAN (Gülümseyerek):

Elbette varmış.

MEHMET (annesini göstererek):

Sen.

KÖSEM SULTAN

TURHAN (*tutkulu*):

Anası öyle sever, öyle severmiş ki oğlunu...

MEHMET (*aynı tutkuyla*):

Ben de seni! Ben de seni!

(*Sarmaş dolaş olurlar.*)

TURHAN (*ayrılarak*):

Günlerden bir gün bu padişah... ölmüş.

MEHMET:

Hayır anne, biliyorum artık, öldürülmüş.

Nasıl öldürülmüş, onu anlat.

TURHAN:

Aferin oğlum, iyi öğreniyorsun.

MEHMET (*sabırsız*):

Nasıl öldürülmüş padişah, nasıl?

TURHAN:

Vaktiyle uzaklarda, Kaf Dağı'nın ardında yaşar,

kim bilir kaç başlı bir ejderha varmış;

bir gün gelmiş, bütün ülkeyi besleyen suyun

kaynağı önüne çöreklenmiş. Tarlalar, bostanlar,

hayvanlar, daha kötüsü, insanlar susuz kalmışlar;

çünkü her gün bu ejderhaya bir can verilmedikçe

ülkeye su vermiyormuş ejderha.

Halk canından bezmiş, hele canavar

ülkenin padişahını da isteyince

ve istediğini alıp yutunca,

boynu bükük, dua etmeye başlamış herkes:

"Bir yiğit çıksa da, Tanrım, bizleri kurtarsa!"

MEHMET (*yayını alır, okluğunu beline takar*):

O canavarı ben oklarımla delik deşik edeceğim!

TURHAN:

Tanrı sahip çıksın kararına, yavrum!

(*Mehmet yayına ok yerleştirip ejderhaya yaklaşır
gibi yaparken*)

Yalnız, ses çıkarmadan, yavaş, usul,
sanki yere basmadan varacaksın; sonra,

I. PERDE

karşıdan değil, arkadan yaklaşacaksın ona;
çünkü sayısız gözleri vardır onun;
bütün gözleri uykudan kapanınca,
ancak o zaman bastıracaksın.

MEHMET:

Okluğumdaki bütün okları salacağım,
her gözüne bir ok!

TURHAN:

Tek okunu dahi boşa salma, oğlum!
Canavarın bütün canlarını söndür ki
kuruyan ekinler ağaçlar yeşersin tekrar;
feri solan gözler ışınsın,
yürekler sevinçle tutuşsun tekrar;
kargaşa elinde altüst olan ülken
sağlığa esenliğe, dirliğe düzenliğe
iyiliğe güzelliğe kavuşsun tekrar!
Türü soydan, çeşitli inançlara bağlı
birbirine benzemeyen insanları ülkenin
Türkü, Arabı, Acemi, Rumu, Ermenisi, Boşnağı
yani Müslümanı, Hıristiyanı, Yahudisi, Süryanisi
senin kuracağın düzende yaşayacak ahenk içre,
mutluluğu da senden bilecekler, mutsuzluğu da.
Marifet padişah doğmakta değil, padişah olmakta.
Dünya sana sığınmıştır, oğlum, bilesin!
Senden başka sığınak aramaması için
iyi koruyacaksın onu, yani hükümdarca. — Bak,
canavarın gözleri kapanmaya başladı.
Hadi, sezdirmeden sokul, ger yayını
iyice ger, iyice, ger, ger... Dur ama, dur!

MEHMET (*heyecandan soluk soluğa*):

Ne var, anne?

TURHAN:

Bir gözü açılıyor mu ne?

MEHMET:

Hangisi anne, hangisi? Göster de
önce o gözüne saplayayım okumu.

KÖSEM SULTAN

TURHAN:

Şu, bak, şul Bize doğru bakan.
(Mehmet nişan alıp yayını gererken, o yönden
Kösem girer.)

KÖSEM (gülerek):

Aslanım avlanıyor mu yine?
Bir şey vurdun mu bari?

MEHMET:

Az kaldı vuracaktım, büyükanne.

KÖSEM (gülerek):

Beni mi?

MEHMET:

Ejderhayı.

KÖSEM (gülerek):

Peki niye salmadın okunu?

MEHMET:

Okumu salsaydım, böyle gülemezsiniz ama.
(Kösem huylanınca)

TURHAN (telaşla):

Dinlediği masalları oynamaya bayılıyor,
ne de olsa çocuk daha, Sultanım.

(Susması için Mehmet'e gizlice işaret eder.)

KÖSEM (kuşkulu):

Demek ki masalları seçerken dikkat etmeli.
(Mehmet'i süzerek)

Ne kadar da benziyor rahmetli babasına.

TURHAN (saygılı):

Yazgısı benzemesin de.

MEHMET:

Babam beni sever miydi, anne?

TURHAN:

Hem de canından çok; değil mi, babaannesi?

KÖSEM (zoraki gülümseyerek):

Baba oğlunu sevmez mi hiç!

MEHMET (sevinçli):

Ben bahçede ok talimi yapacağım. Hocam diyor ki:

I. PERDE

“Sen talimi bir gün boşlarsan
talim bir ay bırakır seni.”

(Tam çıkarken)

Babamı sever miydiniz, büyükvalide?

KÖSEM (şaşıır):

O nasıl soru Mehmet'im?

TURHAN (telaşlı):

Ana yavrusunu sevmez mi?

MEHMET (Kösem'e):

Babam ölünce çok ağladınız mı?

KÖSEM:

Ağlanmaz mı? Ama...

TURHAN:

Ölenle ölünmez yavrum. Ölüm de
doğum gibi Allahın emri değil mi?

MEHMET:

Peki öldürmek, o da mı Allahın emri?

TURHAN:

Tövbe de! Allah çana kıyanları cehenneme atar.

MEHMET:

Babamı öldürenleri de atacak mı, onları da
cayır cayır yakacak mı cehenneminde?

TURHAN (bocalayıp Kösem'e bakarak):

Bilmem ki, oğlum.

KÖSEM:

Allahın ne yapacağını bir Allah bilir.

MEHMET:

Allah yakmazsa ben yakarım onları.

KÖSEM (şaşkın, kaygılı):

Kimleri?

MEHMET:

Babamın katillerini!

(Çıkar.)

KÖSEM (sanki sevgi dolu bir sitemle):

Neden bir kez olsun daireme gelip
beni aramaz, seni görmek mutluluğundan

KÖSEM SULTAN

yoksun bırakırsın beni, a kızım?
Ben senin anan değil miyim?

TURHAN (*aynı sahte sevgiyle*):

Anamdan göremeyeceğim iyilikler gördüm sizden,
Mehmet'imi doğurmamı, Haseki Sultan olmamı
size borçluyum ben, Sultanım.

KÖSEM (*iç sesi*):

Gözlerindeki kurnaz parıltı derinliklerime işliyor,
onda kendimi görür gibi oldukça
yüreğim ürküp kabuğuna çekiliyor sanki.

(*Açıktan*)

Arzuların varsa, bir dediğin iki olmaz.
Padişah anasının da dertleri olabilir.
Kimseye açamadığın kaygıların varsa
neden benimle, anacığınla paylaşarak
katlanılır duruma sokmuyorsun onları?

TURHAN (*iç sesi*):

Onun yok etme tutkusunu
direnme tutkusuyla karşılayacağım ben.
Kendimi ona çekici bir lokma gibi sunacağım,
ama bu kılçıklı lokma boğazını yırtacak onun.

(*Açıktan*)

Sultanım, siz beni kızınız olarak benimsedikçe
daha iyi bir ana arar mıyım kendime?

KÖSEM:

İbrahim'im, zavallı yavrum, nur içinde yat,
ne devletine doya bildin, ne şehzadene, ne de hasekine.

TURHAN:

Sebepler olanlar beter olsunlar.

KÖSEM:

Bilir misin, Turhan'ım, sevgili gelinim,
beni İbrahim'in ölümünden daha çok üzen
ölümünü benden bilmeleridir. Hiçbir ana
kıyabilir mi yavrusuna, söyle, sen de anasın,
Mehmet'ini öldürebilir misin, Turhan?

I. PERDE

TURHAN:

Tanı esirgesin!

KÖSEM:

Gördün mü! Ben de anayım, ben de!
Hem, senin gibi bir kez değil, kızım,
kaç kez doğum yaptım ben.
Öz varlığımdan kopup ortaya çıkana,
canımın canına, bir ana olarak söyle,
nasıl kıyarım? Masalarda anlatılan
o, doğurduklarıyla beslenir canavar mıyım ben?

TURHAN:

Haşa, Sultanım!

(*Kösem'e ikramda bulunurken, iç sesi*)

Hem de kaç başlı canavar!
Fakat ona bir nebze benzmeden
onunla baş etmek olacak iş değil.

KÖSEM:

Çok kötü günlere kaldık kızım,
bana sık sık gel de dertleşelim.

(*iç sesi*)

Beni ortadan kaldırmayı umuyor, oysa
o ve onun gibiler beni bir kez öldürse
on kat dirilirim derinliklerinden.
Bu düzeni böyle kurmuş yukardaki,
ben onun en eski yardımcısıyım.

TURHAN (*iç sesi*):

Evet, bendeki Kösem altedecek Kösem'i.
Onun bundan haberi yok, benim üstünlüğüm burda.
Çünkü kötülük, iyiliğe yardımcı olsun diye
düşünül müş yukarda.

(*Kösem'i uğurlarken, açıktan*)

Ziyaretime gelmekle, Sultanım,
yıldönümü kutlanacak bir sevinç yaşattınız bana.

KÖSEM SULTAN
DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Yeniçeri kışlası. Kethüda Bey, yeniçeriler.)

KETHÜDA BEY:

Yoldaşlar, ocakdaşlarım, yazgıdaşlarım!
Bir yeniçeri halktan itibar görürse
— artık itibar gördüğümüz de yok ya —
görürse diyelim, neyin sayesinde bu?
Devletin değil mi?

I. YENİÇERİ:

Elbette!

KETHÜDA BEY:

Karnımızı doyuran kim? Devlet.
Bizi giydiren kim? Devlet.
Bizi bu çatı altında barındıran kim?

II. YENİÇERİ:

Devlet!

KETHÜDA BEY:

Peki, devlet yıkılırsa, söyleyin bana,
bunları kim sağlar bize?

III. YENİÇERİ:

Varlığımız devlete bağlı!

(Onaylayanlar da olur, kuşkuyla fısıldaşanlar da.)

KETHÜDA BEY:

Yoldaşlar, devletin gerçek temeli olan halkı,
bizi yaşatan toplumu, saldırganlara, hayduta,
eşkıyaya karşı korumamız gerekirken,
bizler birer eşkıya olduk. Yalan mı?

(Önce sessizlik, derken kımıldanmalar.)

IV. YENİÇERİ:

Hadi canım sen de! Biz, eşkıya ha?
Kimin borusunu öttürür Kethüda Bey?

(Kethüda Bey'e)

Bunun karşılığında ne alırsın Turhan Sultan'dan?

I. PERDE

III. YENİÇERİ:

Kes sesini! Doğru söyler Kethüda Bey.

I. YENİÇERİ:

Biz padişahımızın kulu muyuz, Kösem Sultan'ın mı?

II. YENİÇERİ:

Bir kadından mı buyruk alacağız?

(Birbirlerine karşı silaha davranırlar.)

KETHÜDA BEY:

Yoldaşlar, yeniçeri kardeşlerim!
Bakın, birbirimize gireceğiz nerdeyse.
Düzeni bir an önce yeniden kuramazsak,
korkarım, kargaşa bizim de başımızı yiyecek.

(Kalabalık durulur.)

Eskiden cezası idam olan suçlar
bugün yiğitliğin şanından sayılıyor aramızda.
Bir zamanlar cihanın örnek askeriydik,
yeni askeriydik bizler. Bugünse
bize asker denmesi için bin tanık ister.
Yalan mı, yoldaşlar, bir yeniçeri olarak soruyorum?

I. YENİÇERİ:

Yalan diyen alçaktır!

KETHÜDA BEY:

Bir zamanlar, yeniçeriler geçerken
"Maşallah" derdi halk, alkış tutarak:
çocuklar bizlere özenir, yeniçeri olmayı özlerlerdi.
Bugünse, bizi görünce gizlenecek delik arıyor halk,
çocuklarsa atmaca görmüş kuşlar gibi kaçıyorlar.
Bir yeniçeri olarak soruyorum, yalan mı, yoldaşlar?

II. YENİÇERİ:

Yalan diyenin vay haline!

(Başlar önde, tam bir sessizlik.)

KETHÜDA BEY:

Ben askerim, askerliğimle övünmek isterim,
bilgin çelebiler gibi laf yapamaz benim ağzım,
güzel konuşmayı beceremem, bağışlayın;
ama ülkemizin yürekler acısı durumu

KÖSEM SULTAN

öylesine ortada ki, bunu görmemek için kör,
göstermemek için de hain olmak gerek.

III. YENİÇERİ:

Töre bozuldu, düzenbağı koptu!

II. YENİÇERİ:

Devletin baş sorumlusu bozar töreyi.

Büyük Valide Kösem Sultan'a düşen

Eski Saray'a çekilip dinlenmek değil midir?

I. YENİÇERİ:

Neden imkân tanımaz Turhan Sultan'a,
padişahımızın öz anasına?

III. YENİÇERİ:

İktidarın asıl sahibine?

Sipahi kardeşlerimiz haklıdır:

Kösem Valide Topkapı'dan ayrılmalı mutlaka!

BİRLİKTE:

Ayrılmalı!

II. YENİÇERİ:

Ve padişah katilleri mutlaka cezalandırılmalı.

BİRLİKTE:

Mutlaka!

*(Bir kenardan izleyen Kethüda Bey memnun,
usulca çıkar.)*

I. YENİÇERİ:

Katiller arasında Kösem Sultan dahi olsa!

BİRLİKTE:

Elbette!

BEŞİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Kösem, Bektaş, Mustafa.)

KÖSEM (sinirli gezinerek):

Kösem Sultan dahi olsa, öyle mi?

Demek buraya dek gelindi, ağalar, sayenizde.

I. PERDE

(Ağalar suçlu suçlu yere bakarlar.)

Oysa ben Bektaş diye bir aslanım,
Mustafa diye bir kaplanım var bilirdim.

BEKTAŞ:

Sultanım ne zaman öl diye buyurdu da
ölümden çekindi Bektaş kulunuz?

MUSTAFA:

Canınız canımızdan değerlidir.

KÖSEM:

Ta buradan, haremın kuytularından bile
duyulmaya başladı askerlerin homurdanmaları.

Sultan İbrahim'in kan davasını gütmekten

ne zaman vaz geçecek bu haytalar,

haddi aşan dilleri ne zaman susturulacak?

Hele sipahiler, yeniçerilerin üstünlüğü

ne zaman hatırlatılacak onlara?

MUSTAFA:

Sultan İbrahim'in öldürülmesinden çok
kendilerinin bu işe karışılmamasına
kızarıp sipahiler, hazmedemedikleri budur.

KÖSEM (dokundurarak):

İbrahim'in ölümü yalnızca yeniçeri ağalarının,
evet, yalnızca onların ekmeğine yağ sürdü de ondan.

Ne dersiniz, ağalar, yanılıyor muyum?

(Ağalar başlarını öne eğerler.)

Bu ölümün nimetlerinden mademki
yalnızca yeniçeri ocağının ileri gelenleri nasıplandı,
onun doğurduğu belayı da aynı ocak gidermeli.

BEKTAŞ:

Yerden göğe haklısınız, Sultanım, fakat
bizim ocağı sipahilere karşı kıskırtmak
geri tepecek bir silahın tetiğini çekmek olur.

KÖSEM:

Ne olursa olsun, o silahın tetiğini
çekmek gerek, Bektaş Ağa, başka çare yok.

BEKTAŞ:

İki asker ocağını birbirine salmak,
Hak saklasın, tehlikeye sokar devleti. Hem
"Bizi kötü bir işe alet ettiniz" diye
diş bileyenler var bizim ocakta bize karşı.

MUSTAFA:

Bizleri açıkça sorumlu tutanlar var.

KÖSEM:

Ama en çok beni, öyle değil mi, Ağa?

MUSTAFA (güçlkle):

Yazık ki öyle, Sultanım.

KÖSEM:

İki ocak çatıştığında, nasıl olsa
üstün gelir yeniçeri ocağı, değil mi, ağalar?

BEKTAŞ:

Ama çok kan akar, Sultanım,
ülkeyi ayağa kaldırır bu.

KÖSEM:

Ne zamandan beri tehlikeden yılar,
kan görmekten korkar oldu Bektaş Ağa'muz?

BEKTAŞ:

Benim kendi başım için kaygım yoktur.

KÖSEM:

Ya benim başım için?

BEKTAŞ:

Tanrı esirgesin!

KÖSEM:

Ya sipahiler, Sultan İbrahim'in başına karşılık
benim şu başımı isterlerse bir gün?

BEKTAŞ:

O zaman dünyayı dar ederim onlara!

KÖSEM:

İlk davranan kazanır bu işlerde, Bektaş'ım,
eski bir asker olarak benden iyi bilirsin.

BEKTAŞ:

Önce sipahiler silaha sarılmadan

silah çekmez onlara bizim yoldaşlar.

KÖSEM:

İlahi Koça Bektaş! Siyaset işlerinde hamlamışsın sen.
Bize karşı olan yeniçerilerden birini öldürüp
sipahi ocağının önüne atıvermek, sonra da
"Bir yoldaşımız sipahiler elinde can verdi,
Yeniçerinin namusunu kurtarma günüdür," demek
pek mi zor gelir benim yiğitlerime?

BEKTAŞ (gözleri parlayarak):

Bin yaşayın, Sultanım! Bu işi oldu bilin.

MUSTAFA (kaygılı):

Pek güzel, Sultanım, ama bu kıvılcımın
doğurduğu yangın nasıl söndürülecek sonra?

KÖSEM:

Hele bir patlak versin yangın,
bizim işimizi görsün de, Ağa...

ALTINCI SAHNE

I. İSTANBULLU:

Rüşvet açık lağım lar gibi akıyor sokaklarda
ve Kösem Sultan'la yeniçeri ağaları
halkı sağmal inek gibi sağıyorlar.

II. İSTANBULLU:

Rüşvet alan da, veren de idam edilirdi eskiden,
şimdiyse aldıkları rüşvetin büyüklüğüyle övünüyor
devleti ele geçirmiş olanlar; makamlar
açık artırımla satılmakta.

(Tıflı girip seyrediyor.)

III. İSTANBULLU:

Bir paşa sadrazam yapılırsa, diyelim,
yedi yüz kese akçe alacaktır Kösem Sultan;
ama boynu vurulursa adamcağzın,

bütün servetine el konulacaktır;
 "Öyleyse katledile!", çünkü ölümü
 daha yararlı devlet için, yani
 Koca Valide Kösem Sultan Hazretleri için.

TIFLİ (ortaya atılarak):

İşler o hale geldi ki, herkes
 meddah olmakta buluyor çıkar yolu.
 İyi ama erenler, o zaman biz ne halt edeceğiz,
 nerden ekmek yiyecek Tıflı kulunuz?

(Gülüşmeler. Tıflı parsa toplarken)

Her kahkaha için bir akçe.

Ver rüşveti çekme zahmeti

ver rüşveti seyret gayreti

ver rüşveti artır marifeti.

(Gülüşmeler. Tıflı parsa toplarken)

Her kahkaha beş akçeye.

Ver rüşveti gizle niyeti

ver rüşveti boz iffeti

ver rüşveti inlet memleketi.

I. İSTANBULLU (gülerek parsa verirken):

Peh peh, yüzde beş yüz zam!

TIFLİ (parsa toplayarak):

Ver rüşveti def et mihneti

ver rüşveti gör rahmeti

ver rüşveti yol milleti.

Her kahkaha on akçeye!

Ver rüşveti al kuvveti

ver rüşveti sal vahseti

ver rüşveti çal saadeti.

Her kahkaha yüz akçeye!

II. İSTANBULLU (gülerek):

Nasıl ayak uydurmalı bu zamlara?

TIFLİ (çoşkun):

Ver rüşveti sürgün et hakikati

ver rüşveti şaşırta adaleti

ver rüşveti çalsın yıkım saati.

Her kahkaha bin akçeye!

Ver rüşveti tut serveti

ver rüşveti yut devleti

ver rüşveti bağlat kıyameti.

(Gülüşürlerken silah sesleri ve bağırmalar duyulur, kulak kabartırlar.)

Düşmanın gözleri aydın!

Dalöğleyin akşam geliyor

zam üstüne zam geliyor;

zaman gelmesi neyse ya,

katlanma gücünü berbat eden

gam üstüne gam geliyor!

İSTANBULLULAR (dalgın):

Zam geliyor, gam geliyor.

TIFLİ:

Zam geliyor, bize gam

düşmana bayram geliyor!

Ete süte mi, zeytine yumurtaya mı,

tuza şekere çaya ekmeğe peynire suya mı,

eve bostana tarlaya dağa taşta havaya mı,

düşünmeye düşlemeye gülüşmeye konuşmaya mı —

"Neye gelmiyor?" diye sor ki, birader,

hep beraber düşünelim taşınalım bulmaya çalışalım,

bir yandan da zamlı yaşamaya

ve de zamlı ölmeye alışalım.

İSTANBULLULAR:

Alışalım ya, alışalım.

TIFLİ:

İşte yine dumanı üstünde zam geliyor

gözüne kurban olduğum buram buram geliyor

evler yıkan beller büken bir ihtişam geliyor

zam ki bazen sabah teşrif ederdi bazen akşam

şimdiyse oy anam sabah akşam geliyor

aksamayan tek şeyimiz mübarek

nasıl da muntazam geliyor...

KÖSEM SULTAN

Dünyayı daraltan zam,
hayatı karartan gam geliyor!

(Silah sesleriyle bağırışmalar yaklaşır.)

IV. İSTANBULLU *(heyecanla girerek):*

Külü eşilen fitne ateşi parladı yine.
Sipahilerle yeniçeriler birbirine girdiler,
kan gövdeyi götürüyor Sultanahmet'te.
Sipahiler yiğitçe dövüşüyorlar, ama
sayıca ve silahca üstün olan yeniçeriler,
Tanrı yarattı demeyip kırıyorlar sipahileri.

I. İSTANBULLU:

Birkaç kişi ayakta kalabilmek için
çökertiyor devleti; hırstan öyle kararmış ki gözleri
beyinleri öylesine bulanmış ki,
kendi kuyularını da kazdıklarını farketmiyorlar.
*(Sipahilerle yeniçeriler birbirlerini kovalayarak
geçerler.)*

Herkes evine kapansın dostlar,
dışarda durulacak zaman değil.
(Çıkarlar.)

TIFLİ *(biraz şaşkın biraz alaylı, seyircilere):*
Ya biz kime oynayacağız oyunumuzu?

YEDİNCİ SAHNE

(Sadrazam sarayı. Murat, İngiliz Elçisi.)

ELÇİ:

Girit'teki ordunuza gereken erzağı, cephaneyi
biz taşıyalım isterseniz.

MURAT:

Bizim gemilerimiz var.

ELÇİ:

Çoğu battı Venedik donanmasıyla çatışmalarda,
bir kısmıysa harap durumda.

I. PERDE

MURAT *(iç sesi):*

Neler de biliyor kâfir!
(Açıktan)

Demek bundan haberiniz var.

ELÇİ:

Bilmek işimizdir, Paşam.

MURAT:

Yeni gemiler yaparız, büyük devletiz biz.

ELÇİ *(iç sesi):*

Övünmeyi ne kadar da seviyorlar,
gurur artık bela oluyor Türklere.
(Açıktan)

Elbette, ama pahalıya mal olur, ayrıca
çok vakit alır yeni gemiler yapmak.
Yükünüzü bizim gemilerle taşıtmak
daha hesaplı olur sizin için.

MURAT:

Ve sizin için.

ELÇİ:

Elbette.

(Murat kalkıp kararsız gezinirken)

Girit'teki ordunuz çok güç durumda, Paşa.

Sonra, Anadolu sipahilerinin başı Gürcü Abdünnebi...

MURAT *(şaşırmış):*

Onu da mı biliyorsunuz?

ELÇİ *(gülümseyerek):*

Abdünnebi kırk bin kişilik bir orduyla
yürüyüşe geçmiştir İstanbul üstüne.

MURAT:

Biz içerde ne denli çatışsak, gırtlak gırtlığa gelsek de
tehlile belirdiğinde omuz omuza gelmesini biliriz.

ELÇİ:

Sadrazam Hazretleri kabul buyururlar ki,
birbiriyle boğuşmak, gırtlak gırtlığa gelmek
sağlık belirtisi olamaz bir toplum için.

KÖSEM SULTAN

MURAT (*düşünceli*):

Padişah ne der bilmem ki.

ELÇİ:

O daha çocuk. Devlet sizin elinizde.

Devlet sizsiniz, Paşa.

MURAT (*mağrur*):

O da var ya. Düşünelim.

ELÇİ:

Dışarıya açılmaktan çekinmeyin.

Taze hava gerek bu devlete, taze kan.

Açılın biraz, açılın, paşa hazretleri!

Biz İngilizler küçük, ama dünyaya açık

bir ülkeyiz; sizse büyük, çok büyük, ama

dışınızdaki dünyaya kapalı bir toplumsunuz.

Bakın, biz çok iyi tanıyoruz sizi,

oysa siz bizden habersizsiniz.

Size bağlı ülkeler sizi güçlü kıldıkça

elbette iyi bir şey bu sizin için; ama

onların yükünü de taşımak zorunda kılırsanız.

— ki şimdi durum böyle, kabul buyurun —

yorgun düşmenize şaşılır mı hiç?

(*Sesini ve edasını değiştirerek*)

Değersiz armağanlarımız var size

ve büyükvalideye.

MURAT (*kesin*):

Ben armağan istemem.

ELÇİ (*kurnaz*):

Ya büyükvalide? Onunkileri de geri çevirmenizi

bilmem nasıl karşılar kendisi.

MURAT (*sıkıntılı*):

Benimkiler de ona verilsin.

ELÇİ:

Neden ama? Bunlar medeni ilişkiler.

MURAT (*iç sesi*):

Nereye gidiyoruz böyle, devleti nereye götürüyoruz?

Ama adam haklı, hazır gemi varken.

I. PERDE

onlarla taşımak daha ucuza mal olacakken

ne gereği var gemi yapmanın.

Onlar yapar biz kullanırız.

(*Açıktan*)

Peki, Sayın Elçi, kabul!

ELÇİ (*sevinçten şaşırır*):

Armağanlar mı?

MURAT (*sinirli*):

Yok efendim yok! Gemiler.

Sizin gemilerle taşıyacağız yükümüzü.

(*Mağrur*)

Aslanın sofrası artığıyla

sizler de geçinmiş olursunuz böylece.

ELÇİ (*sevinçli*):

Savaş gemileri de yaparız size.

MURAT:

Olur mu, başkasının yaptığı gemiyle savaşılır mı?

ELÇİ:

Savaşan insandır, gemi değil.

MURAT:

O da var ya.

(*Düşünerek gezinirken*)

ELÇİ (*iç sesi*):

Zokayı yutacak, yutması gerek,

bir yuttu mu, tamam!

(*Açıktan*)

Yardıma hazırız, Paşam.

MURAT (*diklenerek*):

Yardım mı?

ELÇİ:

Yani işbirliği.

MURAT:

Evet... ama hemen ödeyecek halimiz yok.

Girit savaşı sömürdü hazineyi.

ELÇİ:

Dert etmeyin, Paşa Hazretleri, olunca ödersiniz.

KÖSEM SULTAN

Alacağımız yüce Osmanlı Devleti'nden olsun.

MURAT:

Borç almak yakışır mı bir cihan devletine?

ELÇİ:

Borç yığidin kamçısıdır, Paşam.

(Eğilerek çıkar. Murat dalgın gezinirken Bektaş'la
Mustafa hışımla girerler.)

BEKTAŞ (taşkın):

Biz niye Sadrazam yaptık seni, Murat Ağa?

MUSTAFA (ölçülü, Bektaş'ı uyarıcasına):

Murat Paşa.

BEKTAŞ (biraz yatışarak):

O hâlâ bizim Kara Murat Ağa'mızdır.

Sadrazam olmakla yeniçeriliğini unutacak değil a!

MURAT (soğuk):

Beni niye Sadrazam yaptınız, Bektaş Ağa?

Çevirdiğiniz her dolâba göz yumayım diye mi?

MUSTAFA:

Haşa, Paşa Hazretleri.

MURAT:

Bu devlete Sadrazam mı oldum ben,

yoksa sizlere emir eri mi, şamar oğlanı mı?

BEKTAŞ:

Aman, Murat Paşa'm!

MURAT:

Ülkenin bütün ticareti elinizde.

Erzurum'dan, öbür Anadolu illerinden,

sürü sürü koyun getirilir sizin paranızla,

etin okkası sekiz akçeyken

on üç akçeye yükselir buyruğunuzla,

sesimi çıkarmam. Bursa'dan, Bağdat'tan

kumaş gelir yine sizin paranızla,

esnafa üç kat değeriyle satılır,

sesimi çıkarmam. Akdeniz'den, Karadeniz'den

gemiler dolusu bakır, fındık, sabun gelir

yine sizin sermayenizle; ve kim bilir

I. PERDE

asıl değerinin kaç katına satılır halka,
sesimi çıkarmam. Ne istersiniz daha?
Yoksa benim gerçek kimliğim unutulur mu?
Rahmetli Sultan İbrahim'in buyruğuyla
Girit Adasını fethettiğimizde,
gedikler açtım Hanya Kalesi'nin surlarında,
ki en usta taşçı bir gün uğrassa
ancak bir tek parça koparabilirdi o surlardan.
Hanya'nın zaptından sonra da,
yıktığım geldikleri yine kendim onardım. Yani
yıkılmak da gelir elimden, yapmak da.
Beni sevenler de bilir bunu, sevmeyenler de.
Bilmeyen varsa, öğretirim; hatırlatırım; unutan varsa.

BEKTAŞ:

Yigitliğini bilmeyen yoktur.

MUSTAFA:

Unutan da.

MURAT (Bektaş'a, yatışmış):

Nedir derdin?

(Bektaş susunca)

De hele del

BEKTAŞ:

Halep Kadılığını başkasına vermişsin,
oysa...

MURAT:

Oysa sen Amansız Hüseyin Efendi'ye,

o aç gözlü herife satmıştın orayı.

Adamın adı üzerinde: Amansız Hüseyin!

Halkı soyup soğana çevirir o bel!

Biz bu milleti zulümden kurtarmak için

ayaklanmıştık Sultan İbrahim'e karşı;

oysa yetki ve etki sahibi olur olmaz

kendimiz başladık zulmetmeye.

En iyisi bu işlere hiç bulaşmamaktı.

Herkes bilir ki, bende mangal gibi yürek vardır,

ama askerlik başka, devlet yönetmek başka.

KÖSEM SULTAN

Bizim gibilerin yiyeceği halt değil bu, ağalar.
Sekbanbaşı Murat Ağa'nın üstünlükleri
Sadrazam Murat Paşa'nın düşkünlüklerine dönüştü.
Şanlı geçmişimi kötü bir yolda harcamaktayım.
İyi yönlerimle tırmandığım doruktan
kötü işlerimle düşmekteyim ha bire.

(Mustafa'ya)

Sen ne için gelmiştin, Ağa?

MUSTAFA:

Kendim için değildi benim gelişim.

MURAT (şaşırmış):

Yaa?

MUSTAFA:

Gürcü Abdünnebi'yi görüşsek diyordum.
Adam Anadolu'yu ayağa kaldırmış,
doludizgin yaklaşıyor İstanbul'a.

MURAT (iç geçirip):

Buraya gelmesi ne kadar zaman alır?

MUSTAFA (düşünerek):

En son İzmit dolaylarında diye işittik.

KETHÜDA BEY (girerek):

Gürcü Abdünnebi kırk bin sipahiyle
Üsküdar'ı ele geçirdi bile: İstanbul
tehdit altında, Paşa Hazretleri.

(Abdünnebi sipahilerle girerek tehdit edici biçimde
yer alır.)

MURAT (seyircilere doğru, ama Abdünnebi'ye):

Niye geldiniz?

ABDÜNNEBİ (seyircilere doğru, ama Murat'a):

Devleti onarmaya.

MURAT:

Nasıl? Bilelim de yardımcı olalım.

BEKTAŞ (Mustafa'ya yavaşça):

Ne demek bu?

MUSTAFA (yavaşça):

Göreceğiz.

I. PERDE

MURAT:

Bunca büyük toplulukla buraya,
devlet merkezine yürümekten muradın nedir?
Açık konuş, Abdünnebi, mertçe.

ABDÜNNEBİ (gülerek):

Açık, hele mertçe konuşmamı istemeye
hakkı var mı İstanbul'un, Paşa?
Burdaki sipahi kardeşlerimiz açıkça katledildiler
ama mertçe değil, ha, ne dersin, Devletli?

MURAT:

Suçladığın kimlerdir?

(Bektaş'la Mustafa telaşlanırlar.)

ABDÜNNEBİ:

Padişaha açıklarız.

MURAT:

Bize güvenin yok mudur?

ABDÜNNEBİ:

Sana, belki; ama yanındakilere, hayır.

MURAT:

Devlete karşı gelmekten vazgeç,
sana da yazık olur, adamlarına da.

ABDÜNNEBİ:

Sipahi kardeşlerimizin kanı yerde kaldıkça
sipahi olarak dolaşmak yakışmaz bizlere.
O fitnenin elebaşlarıyla birlikte
o fitneye fetva veren Şeyhülislam...

MURAT:

Eveet?

ABDÜNNEBİ:

Sağ kaldıkça...

BEKTAŞ-MUSTAFA (dehşetle):

Ne?

MURAT:

Demek Şeyhülislam dahi giderilsin dersiniz?

ABDÜNNEBİ:

Onu da deriz, başka şeyler de deriz,

KÖSEM SULTAN

ama ancak Padişah katında deriz.

(Sağındaki sipahiyi göstererek)

Sağ kolum Katırcıoğlu Mehmet'tir,
binlerce adamıyla emrimi bekler.

(Solundaki sipahiyi göstererek)

Sol kolum Kazaz Ahmet'tir, binlerce adamıyla
öl diyeceğim yerde ölmeye hazırdır.

*(Sipahilerin ellerini kılıçlarının kabzalarına götürürler,
Murat'la çevresindekiler kaygıyla bakışırlar.)*

Ordum padişah ordusundan geri kalmaz —
geri kalmaz da ne söz, o orduyu
üst üste bozguna uğratmışım Anadolu'da.
Yoksa İstanbul duymadı mı, Paşa?

MURAT *(sinirli):*

Ne yani, Padişahı tehdit mi edersin?

ABDÜNNEBİ:

Haşa! Gerçi Padişah ordusunu dahi
alt edecek ordum var benim, ama
Padişah iradesi önünde boynum kıldan incedir.
Onunla değil bizim davamız, haşa!

MURAT:

Ya kimlerle?

ABDÜNNEBİ:

Padişaha kötü hizmet edenlerle,
devlete ve millete ihanet edenlerle yani.
Şeyhülislamı bana gönder, Paşa,
cezasını ben vereyim, belki sen çekinirsin.

MURAT:

Şeyhülislamı sana yollarsam
çekilip gidecek misin geldiğin yere?

ABDÜNNEBİ *(hınzırca gülererek):*

Hele sen onu bir yolla da...

(Murat düşünerek gezinince)

BEKTAŞ *(telâşlı):*

Bana bak, Murat Ağa!

I. PERDE

MUSTAFA *(düzelterek):*

Murat Paşa.

MURAT *(parlayıp):*

Söyletmeyin beni ağanza da, paşanıza da!

BEKTAŞ:

Onun baskısıyla Şeyhülislamı yollarsan
korktuğumuza verip bizi dahi ister
bu Anadolu haydudu.

MURAT:

Aslına bakarsan, Anadolu haydutlarıyla
İstanbul haydutları birbirini ortadan kaldırırsa da
biraz rahat etse şu millet, ne iyi olur.

(Abdünnebi'ye)

Şeyhülislam o fitneye fetva verdiği için
bir değil bin kez gebertilse yeridir gerçi...

(Ağaları süzerek)

O fitne kazanımı kaynatanların suçu da
Şeyhülislamunkinden geri kalmaz. Ne var ki
bunlardan birini dahi sana yollasam
silinmez bir leke sürülmüş olur
devlet namusuna. Bu isteğinden vazgeç.

ABDÜNNEBİ:

Orda her gün nasıl olsa sık sık
leke sürülmede devlet namusuna.

MURAT *(iç geçirerek yanındakilere):*

Ne denir?

ABDÜNNEBİ:

Çevrendekilerin varlığı
en büyük leke değil mi devlet namusuna?

BEKTAŞ:

Yani bizleri mi kasteder bu alçak?

KETHÜDA BEY *(gülererek):*

Burda başka kimse var mı, Ağa?
İki asker ocağının birbirine düşürülmesi,
o sunturlu ihanet düşünülecek olursa
yine kibar konuşuyor sayılır bu adam.

KÖSEM SULTAN

BEKTAŞ (*sinirli*):

Aşkolsun, Kethüda Bey! Sen dahi
şu haydudun davasını mı benimsersin yoksa?

KETHÜDA BEY (*sakin*):

Devletin askerini birbirine kırdırmak
hoşgörülecek ihanet midir, Bektaş Ağa?

MUSTAFA :

Birbirimize sataşacak zaman değildir, ağalar
tehlike böyle burnumuzun dibindeyken
hepimiz can pazarına düşmüşken.

ABDÜNNEBİ :

Evet, Sadrazam Paşa? Kırk bin sipahimle
beklemekteyim cevabınızı.

(*Sipahiler kılıçlarını kınlarından sıyırlar, Murat
ve yanındakiler kaygıyla bakışırken*)

KÖSEM (*girerek*):

Ne Şeyhülislam gönderilecektir,
ne de bir başkası. Koskoca bir devlet
bir avuç çabulcuya bırakamaz meydanı.

ABDÜNNEBİ :

Çapulcu değil, sipahileriz biz,
en az yeniçeriler kadar bağlıyız devlete;
ayrıca, bir avuç değil, kırk bin kişiyiz tam
ve kınlarından sıyrılmış kılıçlarımızın
şavkı vurur Boğaz'ın, Marmara'nın sularına
ve saraylarına İstanbul şehrinin.
Çapulcu değil, sipahileriz biz.

KÖSEM :

Aklınızı karartmayın kılıçlarımızın parıltısı.
Devlete bağlıysanız, karşı gelmezsiniz
devletin sahibine: Valide Sultan olarak
buyuruyorum size, geldiğiniz yere dönün.

ABDÜNNEBİ :

Devletin sahibi Padişah'tır, yani Sultan Mehmet.

KÖSEM :

Padişah daha çocuk olduğundan

I. PERDE

Valide Sultan'ın sözü Padişah sözü sayılır:
derhal terkedin İstanbul'u!

ABDÜNNEBİ :

Valide Sultan, Padişahı doğurandır,
yani Turhan Sultan; ve Padişahla validesi
Üsküdar Sarayı'ndadır şu an;
ve dahi bizimle birliktir.

KÖSEM (*dehşetle*):

Ne! Doğru mu, Sadrazam Paşa?

MURAT :

Padişah Hazretleriyle validesinin
Üsküdar Sarayı'na geçtikleri doğru, Sultanım;
ama hâlâ ordalar mı,

(*Başıyla Abdünnebi'yi kastederek*)
ve dediği gibi

onlarla birlik midirler, bilemem.
KÖSEM :

(*Birden hışımlanarak*)

Bana bak, Abdünnebi denen devlet haini,
tasını tarağını toplayıp defolmazsan...

ABDÜNNEBİ :

Padişahla validesi bizimle birlik.

TURHAN (*Mehmet'le girerek*):

Haşa, devlete başkaldıranlarla
birlik olamaz devletin başı!

(*Abdünnebi sarsılır.*)

KETHÜDA BEY (*sevinçli, Turhan'a eğilerek*):

Devleti kurtardınız, Sultanım; devlete bağlı güçler
bunu hiçbir zaman unutmayacaktır.

ABDÜNNEBİ (*gitmeye davranarak*):

Madem öyle...

KÖSEM (*Turhan'la Mehmet'e, azarlıcasına*):

Ne işiniz vardı Üsküdar'da?

TURHAN :

Padişahımız görmek istedi Üsküdar'daki sarayını,
yer değiştirmek ferahlık verir derler.

KÖSEM SULTAN

KÖSEM (alaylı) :

Tam da ferahlanacak zaman ya!
(Abdünnebi onların tartışmasından umutlanır,
eski yerini alır yine.)

MEHMET (diklenerek) :

Dilediğim zaman dilediğim yere giderim!

KÖSEM :

Böyle dar bir zamanda, bir karış çocuğun
heveslerine uymak yakışır mı bir Valide Sultana?

TURHAN (sakin ama güvenli) :

Arzuza uygun fermanlar imzalarken
bir karış çocuk değil de, bir sarayını görmek,
yani kendi mülkünde yer değiştirmek isteyince mi
bir karış çocuk oluyor Padişah Hazretleri?

KÖSEM :

Valide Sultan olarak
uyarmanız gerekir bu çocuğu.

TURHAN :

Çocuk değil, dünyanın en büyük
en güçlü devletinin başıdır o; ve bana düşen,
Valide Sultan olsam dahi,
onun arzularına uymaktır; ve herkese düşen dahi
budur; evet, herkesin boynu kolda incedir
Padişahın arzuları önünde.
Sen dahi duydun mu, Abdünnebi?

ABDÜNNEBİ :

Duydum, ama görürüm ki
birlik yoktur devlet içinde. Bundan ötürü...

TURHAN (önce ağalara, sonra Abdünnebi'ye) :

Sipahiler dahi, yeniçeriler gibi,
has kullarıdır Padişahın.

KÖSEM :

Devlete başkaldıran sipahilere karşı
devleti korur yeniçeriler, onlar
sipahilerle aynı çuvala sokulur mu?
(Turhan'ın işareti üzerine)

I. PERDE

MEHMET :

Sipahiler dahi makbul kullarımdır benim;
asi durumuna düşürülmesinler,
buna asla rızam yoktur.

BEKTAŞ :

Bunlar haydut sürüsüdür, eşkıyadır!

MURAT :

Senden daha yetkili olanlar var.

KETHÜDA BEY :

Padişah aynı görüşte değil, Ağa.

TURHAN :

Padişahın arzusu açıklandı, Abdünnebi,
artık adamlarını toplasan da...

ABDÜNNEBİ :

Derya gibi bir kalabalık olup geldik buraya,
kimsenin malına, ırzına ilişmeden,
şeriat üzere sözümüz var diye kopup geldik
ama sözümüz dinlenmedi. Eh, ne yapalım,
sözümüz dinlenmedi diye, akıl yolundan sapıp
ülkeyi ateşe verecek değiliz ya. Bundan böyle
Anadolu bizim, Rumeli sizin!

KÖSEM :

Saltanat gelini bölüşülmeyi kabul etmez.
Bana bak, Abdünnebi! Peygamberimizin kutsal sancağını
Topkapı Sarayı'nın önüne bir çıkarırsam
ve bütün halkı toplarsam o sancağın altına,
olduğun yerde ordunla birlikte boğarım seni!

ABDÜNNEBİ (ürkmüş) :

Madem öyle...

(Adamlarıyla çekilirken)

BEKTAŞ (Kösem'e eğilerek) :

Devleti kurtardınız, Sultanım!

(Kösem zaferle bakar Turhan'a.)

II. PERDE

BİRİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Kösem'in dairesi. Kuşçu Mehmet, Meleki'ye sarılmıştır.)

MELEKİ *(ayrılmaya çalışarak)* :

Burda bir yakalandık mı, Mehmet'im,
ölümlerden ölüm beğen artık,
hem benim için, hem kendin için.

MEHMET *(kızı sımsıkı kavrayarak)* :

Padişahın annesi güçlenmeye başladı.
Benim gibi bir Turhan Sultanlı'ya ilişmekten
çekinir Koca Valide. Sana gelince...

MELEKİ :

Bana gelince... önce, onun seçmediği birine
sevda çektiğim için boğdurur beni, sonra da
bir Turhan Sultanlı'ya gönül verdiğim için.

MEHMET :

Hele senin bir kılına dokunsun
onu da kahrederim, adamlarını da;
o kudurmuş kancık sana bir şey yaparsa
dört yanından ateşe veririm bu sarayı.

MELEKİ :

Sus! Ağzından çıkan bu sözlerin her biri
bir ölüm çekebilir üstüne.

KÖSEM SULTAN

MEHMET :

Öylesine doluyum ki seninle
ölüm mülüm umurumda değil şu an.

MELEKİ :

Ama benim umurumda.

MEHMET (*alınır, ayrılarak*) :

Bu kadar çok mu korkuyorsun ölümden?

MELEKİ (*sevgi dolu*) :

Çok korkuyorum elbette, ama
kendimden çok senin için.

MEHMET (*tekrar sarılarak*) :

Senden başka bir şey görmüyorum, Meleki!

MELEKİ :

Ben de öyle, Mehmet'im, ben de, ben de!
Ama bunun için daha çok korkmalıyız
tehlike yaklaşırken haberimiz olmaz diye.
(*Birden ses duyar.*)

Hadi, git! Kaç! Yok ol!

(*Mehmet uzaklaşırken*)

KÖSEM (*girer, sakin*) :

Kimdi o?

MELEKİ :

Cariyelerden biriydi, Sultanım.

KÖSEM (*alaylı*) :

Kim? Adı?

(*Meleki bocalayınca*)

Ardında bıraktığı boşluk
erkek erkek yankılanıyor nedense.

MELEKİ :

Şeytan bile zor girer buraya. Sultanım,
nerde kaldı erkek.

KÖSEM :

Belki de Şeytan, Kuşçu Mehmet'in kılığına girerek,
zor da olsa hareme sokulmayı başardı.

II. PERDE

(*Dizginlenmiş bir öfkeyle kızın çevresinde gezinir-
ken, Meleki haygıyla seyreder onu.*)

Kancık it yalanmayınca erkek it dolanmaz.

Onun için, delikanlıyı unuttum şimdilik.

(*Meleki gizlice sevinir. Kösem önce hisimla yürür
onun üstüne, Meleki korkar, derken gülümser
Kösem.*)

Sana gelince... ben başgöz edecektim seni,
yuvanı ben kuracaktım; yuva dedimse,
görkemli bir konak olacaktı bu
çünkü paşadan aşağı olmayacaktı kocan.
Ne o, beğenmedin mi paşayı, konağı?
Öyle ya, Topkapı Sarayı'ndan sonra
konağın lafı mı olur?

MELEKİ :

Nerde yaşayacağımdan önce
kiminle yaşayacağım gelir, Sultanım.

KÖSEM :

Pek güzel! Ama ben senin için
Şehzade Süleyman'ı dahi düşünmüştüm.
Kendini tutabilseydin, deli kız,
onun dalında öten bir bülbül olacaktın.

MELEKİ :

Sultanım...

KÖSEM :

Seni en az senin kadar tanırım,
en az senin kadar düşünürüm seni.
Çok emeğin var üzerimde.

MESLEKİ :

Sizin bendeki hakkınız daha çok,
her zaman böyle düşünürüm ben.
Ama, Sultanım, düşünceden önce davranan
bir şey var insanın içinde.

KÖSEM :

Bak hele! Neymiş o?

MELEKİ :

Gönül düşünmüyor, hesap yapmıyor nedense.

KÖSEM :

O gönülcüğüne söyle, benden önce seçim yapıp uyandırmasın öfkemi. Gerçi bilirim ferman dinlemez gönül, dinlese gönül olmaz; ama benim bildiğim Meleki çıkmaz benim sözümden, Kösem Sultan'ın sözü ferman dan dahi güçlüdür de ondan.

Bu gece Şehzade Süleyman'la olacaksın, ona göre hazırla kendini.

MELEKİ (umutsuz) :

Ama, Sultanım, bu kulunuz...

KÖSEM :

Kulum değil, kızım, kızımdan da yakını!

MELEKİ :

Şehzade Süleyman çocuk daha.

KÖSEM :

Ama koynuna girenin kadın olduğunu farketmeyecek kadar değil.

Yanılmadığımı anlayacaksın bu gece.

Ben sana hemen gebe kal ondan demiyorum, sultan doğur, şehzade doğur bana demiyorum.

Ustaca uyandır onu dişiliğinle, kadın olarak seni tanısin bütün kadınlardan önce, hem öyle bir tanısin ki, unutamasın bir daha, her yerde, her zaman seni arasın, yalnız seni.

MELEKİ (kesin) :

Hayır, Sultanım! Tek erkeğim var benim, ondan başkasının koynuna giremem.

KÖSEM :

Yüreğin binlerce dille "Mehmet!" diye haykırsa da hepsini susturacaksın o dillerin ve şehzadenin koynuna gireceksin bu gece.

MELEKİ :

Başka erkek tanımak istemiyor bu yürek.

Ölümden öte köy yok ya, Sultanım.

KÖSEM :

Seni ölümlle ödüllendirecek kadar saf mı sandın beni, kurnaz yosma? Demek Kuşçu Mehmet tanıdığın tek erkek? Diyelim doğru, ya başka erkekler daha üstün, ne bileyim, daha erkekse Mehmet'inden, ne diye onları da tanımak istemiyorsun?

MELEKİ :

Mehmet'imi tanıdıktan sonra, Sultanım, başka erkekleri tanımak gereğini duymuyorum.

KÖSEM :

O kadar ha?

(Öfkesi birden parlayarak)

Seni yalancı sürtük, seni kızgın kancık, seni zülüflü baltacılar yosması seni! Söyle kaç erkekle yattın hizmetime gireli, ha? Onlarla yatmak mı daha zevkliydi, yoksa beni aldatmak mı?

(Meleki'yi saçından kavrar, tam vuracakken öfkesini dizginleyip)

İbrahim Ağa!

(İbrahim girip el bağlar.)

Önce saçlarını dibinden kes şunun tıpkı bir oğlan gibi, hayır, hayır, tıpkı bir fahişe gibi. Sonra da kırbaçla kendinden geçinceye dek! Ve yine kırbaçla kendine gelinceye dek!

(İbrahim, Meleki'yi götürür.)

Güzel cevaplar verdi kâfir kız, ama bana cevapları değil kendisi gerektiği; torunum Şehzade Süleyman'ı ben onunla tutacaktım avucumun içinde.

(Düşünür.)

Yine de...

(Bektaş'la Mustafa girerler.)

KÖSEM SULTAN

Şu Gürcü Abdünnebi'nin ordusuyla gelip bizi tehdit etmesi var ya, ağalar...

BEKTAŞ :

Sultanım sayesinde öyle apar topar çekilip gitti ki geldiği yabana, bir daha buralara uğramak şöyle dursun İstanbul'u düşünmekten dahi korkacaktır.

MUSTAFA :

Sultanım tam bir başbuğ gibi davrandı o gün.

KÖSEM :

Hayırlı bir bela oldu bizim için.
(Ağalar anlamaz.)

Sizi bilmem, benim gözlerimi açtı, kimin gerekli, kimin gereksiz olduğunu öğretti.
(Ağalar birbirine bakarlar.)

Önemli değişiklikler yapmamız gerekiyor. Ne dersiniz, ağalarım?

BEKTAŞ :

Kara Murat'ın Sadrazamlığında tat kalmadı, Sultanım bunu mu demek ister acaba?

KÖSEM :

Aklımdan geçeni ne güzel anlar Bektaş Ağa'm?

BEKTAŞ (sevinerek eğilir) :

Sultanım!

KÖSEM:

Ama başka şeyler de geçer aklımdan.
(Bektaş bocalar, Mustafa'ya bakar. Mustafa başını öne eğince)

Ya Mustafa Ağa'm? O bize pek mi yabancısıdır ki...

MUSTAFA:

Haşa, Sultanım! Kethüda Bey'i düşünürsünüz.

KÖSEM :

Sağımda Bektaş aslanım,

II. PERDE

solumda Mustafa kaplanım oldukça, değil Kethüda Bey, dünyanın bütün tehlikeleri uykumu kaçırılmaz benim.

MUSTAFA :

Ne mutlu biz kullarınıza, Sultanım. Ancak Kethüda Bey'i ortadan kaldırmak hatta görevden almak çok güç, çünkü yeniçeri ocağının en az yarısı arkasındadır.

BEKTAŞ :

Hele Turhan Sultan'ın desteği gücünü iyice artırdı ocak içinde.

KÖSEM :

Ya o destekten yoksun kalırsa?

BEKTAŞ :

Nasıl, Sultanım?

KÖSEM :

Turhan nasıl destek oluyor Kethüda Bey'e? Kendine destek olan, yani Padişah sayesinde, değil mi?

BEKTAŞ - MUSTAFA :

Elbette.

KÖSEM :

Ya Turhan kendisi desteksiz kalırsa?

BEKTAŞ - MUSTAFA :

Nasıl?

KÖSEM :

Benim tek torunum Sultan Mehmet mi, ağalar? Devlet işleriyle yakından ilgilenmiyorsunuz anlaşılın. Şehzade Süleyman dahi benim torunum değil mi? Demek ki, Sultan Mehmet düşürüldü mü bir taşla tam dört kuş vurulmuş olacak:

(Parmaklarıyla sayarak)

Sultan Mehmet, Turhan Sultan, Murat Paşa, Kethüda Bey.

MUSTAFA:

Şehzade Süleyman pek küçük değil mi?

KÖSEM :

Sultan Mehmet küçük değilse
Şehzade Süleyman dahi küçük sayılmaz,
çünkü Mehmet'in hemen ardından,
ancak birkaç ay sonra geldi dünyaya.
Bu kadar kısa bir süreyi aleyhine kullanmak
haksızlık olmaz mı Süleyman'ıma? Ayrıca
Sultan Mehmet'ten üstün bir yanı da var:
anası...Dilaşup Sultan meczup
saf bir kadındır, Turhan gibi
saltanat davasına kalkışmaz. Evet ağalarım,
bütün gücümüz bu iş uğruna seferber edilecek,
zekâmız aklımız sezgimiz içgüdülerimiz
bunun gerçek olması için çalıştırılacak.
Tabii, hayır işlerine de alabildiğine hız verilmeli;
çarşıda pazarda, kahvehanelerde, meyhanelerde
hep Kösem Sultan'ın hayır işleri konuşulmalı

İKİNCİ SAHNE

(İstanbulullar.)

I. İSTANBULLU :

Yalnız iki padişahın anası değil,
yalnız bir padişahın büyükanası değil,
bütün milletin, en çok da muhtaçların,
öksüzlerin yetimlerin kimsesizlerin anası.

II. İSTANBULLU :

Ayak bastığı yere yüz sürmek yarım Hac sevabıdır.
Borç yüzünden hapse mi düştün
uzun boylu kalmazsın içerde;

borcunu ödeyecek, çıkaracaktır seni.

III. İSTANBULLU :

Parasızlıktan çehiz düzemiyor musun kızına,
müjdem i isterim, torun sahibi olacaksın yakında.
Kızını başgöz edecektir o, hem düğün dernekle,
çalgıyla çengıyla evlendirecektir.

IV. İSTANBULLU :

Üsküdar'daki Çinili Camiyi yaptıran kim? O.
Mektepler, şifa yurtları kurduran kim? O.
Açlar için aşevleri, susuzlar için çeşmeler,
sebiller kimin hayratı? Onun, Büyük Valide'nin,
valideler validesi Kösem Sultan'ın.

TIFLİ (davul çalarak girer) :

Beyazıt, Şehzadebaşı, Vezneciler, Saraçhanebaşı'nda,
Fatih, Horhor ve Aksaray semtlerinde kaç hamam varsa
tümmeti Muhammede bedavadır bugün,
duyduk duymadık demeyin, İstanbulullar!

(İstanbulullar birbirlerine "Bak, gördün mü!" gi-
bisinden bakarlar.)

Şahbazım, gir yıkan! Yiğidim, gir yıkan!
Sabun, kese ve hamam bedava! Pul almayız.
Pabuççu bekârları, hamam sizindir bugün,
beş para ödemek yok, yıkanın, yıkanın!
Yeniçeri dilaverleri, bugün sizindir hamam!
Çıracak oğlancıklar, taze civanlar, tüvana leventler,
yıkanın! Caba! Caba! Bre derviş, gir yıkan, durma!
Bre ihtiyar, gir yıkan, geç kalma, hadi!
Bağışdır Büyük Valide Kösem Sultan'ın
onun armağanıdır sizlere, yıkanın, yıkanın!
Biz paramızı peşin aldık, ücret isteyen yok sizden.
Yıkandı arının her türlü kirinizden, pisliğinizden
arının aptallığınızdan, sersemliğinizden
arının gafletinizden, bilgisizliğinizden!

(İstanbulullar şaşkın, bakakalırlar.)

KÖSEM SULTAN
ÜÇÜNCÜ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Turhan'ın dairesi. Murat, Süleyman.)

MURAT :

Bugün bir yazı aldım Padişahımızdan,
onun için geldim, Süleyman Ağa.

SÜLEYMAN :

Öyle mi, Paşa Hazretleri, hayırdır inşallah.

MURAT :

Hayra yormak için aşırı iyimser olmalı.

SÜLEYMAN :

Yine de hayırdır diyelim. Ne yazmış Efendimiz?

MURAT (alaylı):

Sen yazı ustası değil misin, Ağa?

(Nameyi uzatarak)

Kendin oku, kendin aydınlan.

(Süleyman yazıya göz atar atmaz irkilir, gülmelerini zor tutar.)

Oku hele, oku da birlikte gülelim.

Bre oku derim sana, duymaz mısın!

SÜLEYMAN (okur):

"Ben seni bağlarda bahçelerde işret üzre olman, çengi oynatman için mi Sadrazam eyledim? Devlet işlerine bir hoşça bakasın, bir daha ayyaşlığımı işitmeyeyim. Yoksa senin başımı keserim."

MURAT :

Kendi yazımı tanımak zor olmadı ya?

SÜLEYMAN :

Haşa, Paşa Hazretleri, ben yazmadım bunu.

MURAT :

Böyle edayı Padişah ne bilirdi?

Senden başka kimin öğretmesi olabilir bu?

SÜLEYMAN :

Gerçi "Başımı keserim" in nasıl yazılacağını

II. PERDE

ben öğrettim ona; padişah "öğret" der de nasıl öğretmem, nasıl karşı gelirim buyruğa?

MURAT :

Öyle ya, sana göre hava hoş,
kesilecek baş seninki değil ne de olsa.

SÜLEYMAN :

Yazmayı benden öğrendi Efendimiz, ama bunun nasıl ve ne zaman yazıldığından haberim yok.
İzninizle Paşa Hazretleri.

(Çıkar.)

MURAT :

Sen bu mührü taşıdıkça, Kara Murat,
omuzların üstündeki baş ergeç gidecek.
İyisi mi, mühürden edebinle kurtulmaya bak.
Zaten bu işin suyu çoktan çıktı,
tadı tuzu kalmadı Sadrazamlık makamının.

TURHAN (Mehmet'le girerek) :

Hoş geldiniz, Sadrazam Paşa. Acaba
hemen çözüm isteyen bir durum mu var?

MURAT (Mehmet'in eteğini öpüp mührü uzatarak) :

Padişahım, mührünüzü alın bu kulunuzdan.

TURHAN :

Bu beklenmedik kararın gerekçesi nedir, Paşa?

MEHMET :

Yolladığım ferman yüzünden mi?

Bir daha yazmam sana öyle şeyler.

TURHAN :

Oğlum sever Lalasını, Kara Murat Paşa'sını.

MURAT :

Katılmadığım sefer, karşılaşmadığım tehlike kalmadı.
Sultan Murat Hazretleri Bağdat'ı kuşattığında
hançerlerimi duvarlara saplayarak tırmanmıştım
kale bedenlerine, gülle yağmurları altında,
göz kırpmadan. Oysa sadrazamlık döneminden
hatırlayıp övüneceğim tek şey yok,
beni utandıran şeylerinse haddi hesabı yok.

KÖSEM SULTAN

Beni bu durumdan kurtarın, Padişahım.
(*Mehmet mührü alacakken durup annesine bakar.*)

TURHAN :

Mühür bir zaman sizde kalsın, Paşa,
Bu soylu davranışınız unutulmayacaktır.

MURAT :

Bu kuluna yardımcı olmayacak mı Sultanım?
Bu yük omuzlarıma pek ağır gelir de.

TURHAN :

Paşa, sizden ricam...

MURAT (*düzelterek*) :

Buyruğunuz, Sultanım.

TURHAN :

Şu sünnet düğününe dek bekleseniz?
Bu yaşa geldi oğlum, sünnet olmadı;
apansız olaylar, dertler, sıkıntılar yüzünden
hep savsaklandı bu mübarek iş.
Daha fazla ertelenmesine gönlüm razı değil.
Sünnetten sonra dahi karar değiştirmez,
görevden ayrılmak isterseniz, düşünürüz.

MURAT (*mührü koynuna koyarak*) :

Sultanımın buyruğu başım üzre. Ancak
bu devletin ayakta kalması isteniyorsa,
mührü taşıyan Sadrazamdan başka
sadrızamlar bulunmamalı ülkede.

MEHMET :

Kimmiş öbür sadrazamlar?

MURAT :

Bektaş Ağa, Mustafa Ağa, Muslihittin Ağa...

TURHAN :

Başka?

MURAT :

Bir de bu ağaların ağası var ya...

Dilim varmaz söylemeye

TURHAN :

Konuşun, Paşa.

II. PERDE

MURAT :

Koca Valide Kösem Sultan Hazretleri.

TURHAN (*bakışlarını bir an indirip*) :

Peki, Paşa, sizi yitirmek zorunda kalırsak,
oğlum kimi Sadrazam yapsın?

MURAT :

Yeniçeri ocağından birini yapmasın da
kimi yaparsa yapsın. Vezirlerin en kötüsü
ocağın en iyisinden iyidir.

MEHMET :

Ama sen de yeniçeriydin, Lala.

MURAT :

Hünkârım, işte bunun için,
ne yaman bir hata işlediğimi
deneyerek öğrendiğim için, görev sayıyorum
aynı hataya karşı devleti korumayı.
Bu mühür bende kaldıkça
ocak ağaları benim yerime göz dikecektir;
sözgelisi, Kara Mustafa Ağa diyecektir ki:
"Kara Murat'tan sadrazam olur da
Kara Mustafa'dan niye olmasın?"

TURHAN :

Ya kendiniz için ne istersiniz?

MURAT :

Budin Valiliği yeter kulunuza, Sultanım.

TURHAN :

Neden yazdın, oğlum, o fermanı? Kimin fikriydi?

MEHMET :

Büyük Validemin.

TURHAN (*kaygılı*) :

Yaa?

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(*Şeyhülislam konağı. Bahayi, Siyavuş.*)

BAHAYİ (*tütün çubuğundan çekip şiir okur*):

Güle olur n'olursa yoksa âhir gerdiş-i gerdun
Gelir bir dem ki alır hâr elinden dâdım ey bülbül

SIYAVUŞ (*beğenmiş*):

Sen Şeyhülislam filan olacağına
keşke hep şiirle uğraşsaydın, dostum.

BAHAYİ:

Beni zorla oturttular bu makama, hem
senin yüzünden; bilmez gibi konuşma.

SIYAVUŞ (*gülerek*):

Şu Abdünnebi olayından sonra bana,
Şeyhülislam olacak adam kimdir? diye sordular,
ben de, düşündüğümü söyledim; ama
bunun sana kaç şiire mal olacağı
aklıma gelmemiştii doğrusu.

BAHAYİ:

Yazılması gereken şiir mutlak yazılır.
Demek beğendin okuduğum beyti?

SIYAVUŞ:

Hem de çok. "Güle olur n'olursa..."

BAHAYİ (*keserek*):

İyi, güzel de, nasıl söyleyeyim, ondan sonrası
yani "gerdiş-i gerdun", "hâr", "dâd" gibi sözler...

Ne diye konuştuğumuz dille yazmıyoruz şiiri?

Yok mu ya, pek az kimsenin anladığı bir dille
yazacaksın ki, insanların çoğu bilgili sansın seni,
yaptığın iş zor ve olağanüstü görünsün.

Bulanıklığı derinlik sanmak ne budalalık! Efendim?

Nedir ki, bugün şairlerin hepsi bu uydurma
bu terkiplerle yüklü dili kullanıyor.

"Güle olur n'olursa, yoksa sonunda felek
gün gelir dikenden alır hakkımı ey bülbül."

Gel de böyle yaz bakalım, okuyan olur mu?

Neyse, biraz da siyasetten konuşalım.

Sayılı vezirlerden olduğuna göre, Siyavuş Paşam,
Sadrazamlık yolu açılmakta önünde.

Ben de sana bir dost kazığı atayım da gör!

"Kimi Sadrazam yapalım?" diye sorar Turhan Sultan.

SIYAVUŞ:

Ülkenin bugünkü şartları altında
değil Sadrazamlık, Sancak Beyliği dahi çok güç.

(*Gülerek*)

Şeyhülislamlık da öyle, hele sen
tütünün haram olmadığına fetva verdikten sonra
bütün hocalar dış bilemekteler sana.

BAHAYİ (*çubuğundan derin derin çekip*):

Bilesinler de kendi dillerini ısırırsınlar softalar!

O yobaz sürüsü -sözüm hepsine değil
ama çoğuna -her türlü haltı karıştırır;
gizli gizli tütün içer, rakı, şarap içer
hatta hatta esrar çeker, afyon yutar da
bunlar açıkça yasaklansın diye diretirler.

(*Çubuğunu göstererek*)

"yaradılmışı hoş gör yaradandan ötürü".

Şu mübarekten ne isterler bilmem. Bıçağı da
dikkatle kullanmazsan, elini kesersin ekmek keserken.

Kıvrım kıvrım yükselişine bak şunun,

hem ciğerlere şenlik, hem hayale.

Ben Sultan Murat'ın yasağına rağmen

ıçtim bunu. Bu sevdanın yoluna baş koymuşum.

Başkasına zarar vermeden bana keyif verenden

niçin el çekeyim? Efendim? İçerim,

vallahi de içerim billahi de içerim,

rakı da içerim, şarap da. Olsa olsa

kendimize zarar veririz biz.

SIYAVUŞ:

Ömürsün Bahayî! İnan olsun

senin gibi Şeyhülislam gelmemiştir bu ülkeye.

İslamın başı olduğuna bin tanık ister.

BAHAYİ:

Eğlenmek neden dine karşı olsun? Din dediğin
dünyayı zindana çevirmek için değildir ki,

dünyayı cennetin örneği yapmak içindir; öyle ki
örneği gören, aslımı özlesin. Efendim?

SIYAVUŞ :

Ama senin o bilgin çelebiler
denenme yeri sayıyorlar bu dünyayı.

BAHAYİ :

Denenme, sınanma dediğin, dostum,
daha iyi, daha sağlam adam olmak içindir.
Bu dünyadayken bu dünyanın hakkını vermeli,
öbür dünyadayken de öbür dünyanın.

SIYAVUŞ (*gitmeye davranır, gülümseyerek*) :

Bu türlü sözleriyle, korkarım,
herkesi düşman edeceksin kendine.

BAHAYİ :

Böylece kendime dost kalmayı sağlıyorum ya
sen ona bak. Gitme. Birazdan cümbüş kopacak.

(*El çırpıp*)

Elçiyi getirin!

(*İngiliz Elçisi yaka paça içeri sokulur. Elçi otu-
maya davranınca*)

Ayakta, ayakta! İzmir'deki İngiliz Konsolosu
Venediklilere, yani Osmanlı'nın düşmanlarına
gemiler dolusu buğday alıyor ülkemizden;
buysa Padişah buyruğuna aykırıdır.
İzmir Kadısı, Konsolosu yargıarken
saygısızca davranıyor herif...

ELÇİ (*düzeltilme çabasıyla*) :

Sayın Konsolos...

BAHAYİ :

Kes! Kurban olsun sayımlığa. O edepsiz,
o kendini bilmez, o terbiye kabul etmez herif,
"Beni yargılamaya yetkiniz yok," diyor küstahça.

SIYAVUŞ (*telaşlanıp*) :

Aman Bahayi, ne yapıyorsun?

BAHAYİ (*aldırılmaz*) :

Elbette o melunu İzmir'den kaldırıp

memleketine yellice defetsen gerektir.

ELÇİ (*soğukkanlı*) :

Kimi, efendim?

BAHAYİ (*Siyavuş'a*) :

Bre şuna bak! Nasıl da bilmezlenir!
Ne dediğimi anlamadın mı, be adam?

ELÇİ (*hep soğukkanlı*) :

Ne dediniz ki, efendim?

BAHAYİ :

O murdar herifin bu mübarek topraklarda
bir gün dahi kalması haramdır.

ELÇİ :

Kimin, efendim?

BAHAYİ (*tütün çubuğuyla tehdit ederek*) :

Bre hâlâ sorar mısın? Muradın eğlenmek midir?
İzmir Konsolosunuz olacak o görgüsüzün
geldiği yere derhal iadesi gerektir. Kaldır onu!

ELÇİ :

Onu Kralımız koydu oraya,
ben yerinden oynatamam, efendim.

BAHAYİ :

Bre siz ne biçim antlaşma yaparsınız,
böyle mi tutulur verilen söz?
İşiniz gücünüz devlete ihanet.

ELÇİ :

Hangi devlete?

BAHAYİ :

Kaç devlet var bu ülkede, bre hain?

ELÇİ :

Ben ancak kendi devletime bağlıyım.

BAHAYİ :

Peki antlaşmalara uymak
boynunun borcu değil midir her devletin?

ELÇİ :

Altına imza attığı her antlaşmanın
her maddesine dikkatle uyar benim devletim.

BAHAYİ :

Ya Venedik kâfirine niçin kalyonlar verir,
yardım edersiniz onlara? Gizli niyetlerinizden
haberimiz yok mu sanırsınız?

ELÇİ :

Bizden her kim kalyon isterse kirayla veririz.
Siz de isterseniz, size de veririz.

BAHAYİ :

Ne! Hem bize, hem onlara, yani
Birbiriyle savaşan iki devletin ikisine de
yardım edersiniz aynı zamanda, öyle mi?
Bu ne şeytanca iştir!

ELÇİ :

Şeytanca değil, efendim, akıllıca. Hem
iki devlet savaşıyorsa ve bunlardan biri
İngiltere değilse, onların işidir bu.
Biz başkalarının işine saygı gösteririz.
Ayrıca, bize yarar sağlayan her iş
iyidir, gereklidir bizce.

BAHAYİ :

Her iş ha?

ELÇİ :

Her iş.

BAHAYİ :

Savaş da olsa bu, insanların
birbirini yok etmeleri de olsa, öyle mi?

ELÇİ :

İş iştir, efendim.

BAHAYİ :

Savaş derim, bre, savaş!

ELÇİ :

Savaş da iştir, efendim.

BAHAYİ (Siyavuş'a) :

Bu İngiliz kâfirinin işine
akıl erdiremedim gitti.

(Elçi'ye)

Şimdi tepelerim senil

SİYAVUŞ (yatıştırarak) :

Bahayil! Çıldırın mı sen! Elçi bu adam.
Elçiye zeval olmadığını bilmez misin?

ELÇİ :

İşlerimize akıl erdirmeye çalışmanız
beni tepelemekten daha yararlı olur sizin için.

BAHAYİ :

Yaa? Benim için ha?

ELÇİ :

Sizin için ve devletiniz için.

BAHAYİ :

Bre götürün şunu Sadrazama, hapsedsin!

ELÇİ :

Siz beni hapsedtirezemezsiniz.

BAHAYİ :

Kaldırın şunu, yoksa alacağım ayağımın altına!

ELÇİ :

Alamazsınız.

BAHAYİ (içeri giren adamlarına) :

Atın şunu! Atın! Kapatın!

(Yaka paça götürülür Elçi.)

SİYAVUŞ :

Ne yaptın Bahayil, dostum, iyi insanım,
güzel insanım benim, nasıl çıldırın öyle?

BAHAYİ :

Kanıma dokundu, Siyavuş'um, kanıma.

SİYAVUŞ :

Devletin başına bir yeni dert açabilir bu.

BAHAYİ :

Bir zamanlar dilediğini kral yapar,
dilediğini tahtından indirirdi bu devlet.

SİYAVUŞ :

Fatihlerin dönemiydi o, Yavuzların, Kanunilerin,
büyük çağımızdı o, dostum.

BAHAYİ :

Bugünse kırtipil Avrupa'nın elçileri
zart zurt ediyorlar devlet merkezimizde.
Ben o İngiliz Elçisine öyle davranmakla
Avrupa'nın nicedir yaptığı densizliklerin
öcünü aldım belki de; ne yapayım, kanıma dokunuyor.
Devletimin onuru benim onurumdur.

BEKTAŞ (*Mustafa'yla girerek*) :

Bunun için mi Şeyhülislam yapıldınız, Efendi?
Sizden öncekini aratmak mıdır niyetiniz?

BAHAYİ :

Bana bak, Ağa, bu makama gelmek için
en ufak çaba harcamadım ben.
Devlet makamlarının parayla satıldığı bu devirde
Şeyhülislam olmam için baskı yapıldı bana.
Devlet istemezse çeker giderim, ama
burda kaldıkça uygun davranırım buraya.
Yoksa bu makama uygun görmez misiniz beni?
Yoksa beni kendinize maşa mı sanırsınız?

MUSTAFA :

Haşa, Efendi, ne haddimize! Ancak
kabul buyurun ki, hiçbir Şeyhülislam
konağında elçi hapsetmemiştir bugüne dek.

BEKTAŞ :

Yalan mı, Siyavuş Paşa, siz söyleyin,
siz ki yakın dostusunuz Şeyhülislam Efendinin.

SİYAVUŞ (*onlara yavaşça*) :

Ben hallederim, merak etmeyin; çok öfkeli,
yangına körükle varmayın, rica ederim.

BAHAYİ :

Şeytandan kaç bacak ödünç aldınız da
damlayı verdiniz buraya? Kim olarak ve kimin adına
böyle arka çıkarsınız bu elçiye, ha?

BEKTAŞ :

Yeniçeri ocağının başları olarak
ve Koca Valide Kösem Sultan Hazretleri adına.

BAHAYİ (*Siyavuş'a*) :

Gördün mü bak, ne kadar haklıyım;
keşke daha sert davransaydım o herife
(*Ağalara*)

Bana bakın, yeniçeri ocağının başları!
Benim ömrüm sürgünlerde geçti, yani
sıkıntılara karşı talimliyim ben
derde belaya karşı şerbetliyim.
Beni ta Habeşistan'a sürseniz, vızgelir!
Ben bu devletin onuru için bildiğimden şaşmam.

MUSTAFA :

Peki, Şeyhülislam Efendi, bağışla.

BEKTAŞ (*anlamlı*) :

Senin üstüne pek yanılmışız, pek.

BAHAYİ :

Zaten sizin işiniz gücünüz yanılmak,
yanılmaktan başka ne gelir ki elinizden?
Yabancı elçilerin baskısıyla
ayağını kaydırmaya kalktınız Kaptan Paşanın,
onu korudum diye bana düşman kesildiniz.
Söyleyin bakalım, elçilerden rüşvet alıp
devletin direklerini devirmenin adı nedir,
sizin törenizce? Efendim? Deyin bakalım
ne kadar aldınız bu İngiliz Elçisinden?
Sen Bektaş Ağa, ne kadar, sen Mustafa Ağa, ne kadar,
ya Kösem Sultan Hazretleri, o ne kadar aldı, o?

BEKTAŞ :

Çizmeden yukarı çıkma, Efendi!

BAHAYİ :

Nereye kadar çıkacağımı ben bilirim!
Değerleri öylesine bozup çürüttünüz ki,
nerdeyse burnumun direği kırılacak
ortalığı tutan pis kokudan; ama kötünün
her şeyi sultasına aldığı zamanlarda birkaç kişi
hiç değilse tek kişi iyiye arka çıkmazsa
batar bu toplum, batar bu dünya.

KÖSEM SULTAN

(Çubuğuyla ağlarını üstüne yürüyerek)
Yıkılın bre karşımdan, asılası herifler, defolun!

BEŞİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Kösem'in dairesi. Kösem, Meleki.)

KÖSEM *(Meleki'nin başını okşayarak)* :

Sana ettiğim yürek yarası oldu bana,
bilmem valideni bağışlayabilecek misin?

MELEKİ *(iç sesi)* :

Tanrım elbet bir fırsat verecektir bana
seninle ödeşmek için, koca kancık!

Bizim yaptığımızı yapamadığın için kudurmaktasın böyle.
(Açıktan)

Saçımı değil, başımı kesseniz, ne çıkar, Sultanım?

Her şeyimi size borçlu değil miyim ben?

KÖSEM :

Zaten kökü sende nasıl olsa, üç aya kalmaz
sırma saçların beline iner yine.

(Sözde hayran hayran seyredip başına basar kızı.)

Nasıl kıydım onlara, canım Meleki, nasıl?

(İç sesi)

Onu yine kazanmaktan başka çare yok,
yavuklusu Turhan'ın adamı çünkü;

Turhan'ı gidermeden onlara ilişmek olmaz.

(Mücevherlerinden çıkarıp ona takar. Açıktan)

Eskisi gibi ana kız olduk yine, değil mi?

MELEKİ :

Aman, Sultanım! Saçlarım kesilirken,

ne yalan söyleyeyim, içim sızladı biraz;

krabaçlanırken canım yandı, ama

bir an dahi kopmadı sizden yüreğim.

KÖSEM :

Adı gibi melek kızım benim, bir kez bile

II. PERDE

gözünün üstünde kaşın var dememişken
nasıl oldu da incittim seni?

Böyle çulğunca bir iş nasıl yapılır, nasıl?

MELEKİ :

Asıl delilik, hem de zır delilik, benimkiydi.

KÖSEM :

Seninki hoş görülebilir, yavrum, çünkü
sen değil, damarlarındaki kandı deliren;
gençlik buyruğunu elbette yürütecektir.

MELEKİ :

Aman, Sultanım, öyle çekici, öyle terütazesiniz ki
size baktıkça kendimi yaşlı buluyorum nerdeyse.

Sultanım, diyorum, bu gençlik mayasını
nerden aldı acaba?

KÖSEM *(hoşlanmış)* :

Sultan Ahmet'im in aşkından. Bilir misin,
senin o Kuşçu Mehmet'ine bağlılığın
kaç gece gözlerimi yaşarttı benim.

MELEKİ :

Beklenmedik bir alevdi o, parlayıp söndü.

KÖSEM :

Alev kesilir de, ateş sönmeyebilir bazen.

Sultan Ahmet'im Kösem'inde yaşar hâlâ.

MELİKİ :

Öleli bunca yıl olduğu halde mi?

KÖSEM :

Eskiden bir camı varsa, bin camı var şimdi.

Bir kadın öz eşini, kendi erkeğini bulmuşsa

onunla buluşmuşsa bir kez, onu hiç bir zaman

yitirmez, yitiremez; çünkü her yerde hep

onunla soluk alır, onunla yer, içer, onunla koklar

aynı gülü, ilk buluşmanın açtığı, o

günden güne kızaran gülü.

MELEKİ *(etkilenmiş)* :

Bulduğunu bir daha yitirmemek ne güzel.

KÖSEM SULTAN

KÖSEM :

Erkeğini bulan kadın temelli bulmuştur,
sonsuzca sonrasızca bulmuştur onu. Buysa
binde, ne diyorum, on binde, hatta
yüz binde birine nasip olur ancak.
Ahmet... Ahmet'im, benden vakitsiz ayrılmanı
sana doymadan beni bırakmanı herkese,
bütün insanlara ödeteceğim
sana yeniden kavuşuncaya dek!

MELEKİ :

Erkeğini bulan kadın onu yitirmez demiştiniz.

KÖSEM :

Öyle dedim.

MELEKİ :

Ama hâlâ özlüyor, yani arıyorsunuz onu.

KÖSEM :

Elbette.

MELEKİ :

Hangisi doğru, Sultanım, onu bulduğunuz mu,
onu hâlâ aradığınız mı?

KÖSEM (gülerek) :

İkisi de. Kadınlığının tam cevabı olmayan
bir erkekle yaşamak zorunda kahrına kadın,
sen neden "O" değilsin diye kudurur için için,
cehennemde yaşatır adamı. Dikkat et, kızım,
karşına çıkan her erkeğin kucağına atılma.

MELEKİ :

Dilerim aynı yanlışı bir daha yaptırmaz Tanrım.

KÖSEM :

İkimiz de on beşindeydik Ahmet'im bulduğumda,
ama aslına bakılırsa, o beni buldu; zaten
hep öyle oluyor galiba, öyle olması gerek:
kadın erkeğini bulmaz, erkeğince bulunur kadın.

MELEKİ :

O nasıl buldu sizi?

KÖSEM (gözleri özlemle parlayarak) :

II. PERDE

Gözlerimde yanıp sönen bir parlıtı varmış ki,
öbür kadınların gözlerindeki ödünç ışığa,
o yalancı mücevher şaykımına benzemezmiş.
En zengin hazinenin değerli taşları arasında,
en yıldızlı yaz göğünün ortasında görse
hemen tanırmış o parlıtıyı.

MELEKİ :

O parlıtı hâlâ var gözlerinizde.

KÖSEM :

Hâlâ Sultan Ahmet'imle bakışmaktan.

(Turhan'la Mehmet girerken)

Ben de sizleri düşünürdüm, canlarım!

Tanrıdan bir şey dilesem kabul edecekmiş meğer.

*(Turhan'la Mehmet elini öperler, o da onları öper-
ken)*

Kızım Meleki, İbrahim Ağa'ya söyle de
bir bayram yemeği hazırlasın konuklarımıza
altın sabanlar, incili peşkirler, elmaslı kaşıklar,
yakut kakmalı hoşafıklar koydurarak sofraya.

*(Meleki, Turhan'la gizlice bakışıp çıkar. Kösem,
Mehmet'i bir daha kucaklamak isteyince, Mehmet
direnir.)*

TURHAN :

Sarı büyükvalidene, yavrum, bırak da öpsün seni.

Sevgili babanı yitirdiğin günden beri

annenden sonra en yakının babaannendir.

(Mehmet, Kösem'e sarılır.)

KÖSEM (onu tekrar öpüp sahte bir iç çekişle) :

Yaa, nur içinde yatsın, İbrahim'im.

*(Ayrılan Mehmet'i bir daha kucaklamaya davra-
nır, ama Mehmet uzaklaşınca)*

Canımın canı, gözümün ışığı, Padişahım,

neden yabancı durursun bana karşı?

Benim bu dünyada kimim var senden başka,

yavrumun yavrusundan başka?

KÖSEM SULTAN

(İç sesi)

Şehzade Süleyman'ım var, Süleyman'ım,
onu senin yerine oturtayım da gör!

(Açıktan)

Ben çok saltanat gördüm, deden Sultan Ahmet Han
— durağı cennet olsun — bir güçlüğe çatsa
bana sorar danışır; amcan Sultan Murat Han
— nur içinde yatsın — başı darda kalsa
benden yardım umardı.

MEHMET :

Her zaman mı?

KÖSEM :

Her zaman.

MEHMET :

Büyüdükten sonra da mı?

KÖSEM :

Büyüyünce sen de bildiğini okursun,
ama henüz çocuk olduğunu unutma.

MEHMET :

Ya unutursam?

KÖSEM :

Pek pahalıya mal olur.

MEHMET :

Kime?

KÖSEM :

Herkese.

TURHAN :

Büyükvaliden haklı, Padişahım.

KÖSEM :

Paşalara, vezirlere, hatta Sadrazama güvenme,
çevrende dolaşanlara kapılma sakın,
kimseye kanma.

MEHMET :

Ya valideme?

KÖSEM (gülerek) :

O başka. Tanrı dahi girmekten çekinir

II. PERDE

anayla yavrusu arasına. Niyetim
bilgimle, tecrübemle kanat germek sana
canım ciğerim, özümün özü torunum.
Yavrumun yavrusu benim iki kat yavrumdur,
ona bir şey olsa iki kat yıkılırım ben.

(Turhan irkilir.)

MEHMET :

Bana ne olsa?

KÖSEM :

Yok yani, sözgelimi, Padişahım.

MEHMET :

Ben artık öyle yaman ok salıyorum ki
hiçbiri boşa gitmiyor, büyükvalide.

KÖSEM :

Tanrı kem gözlerden esirgesin!

MEHMET :

Ne yerdeki hayvanlar kurtuluyor elimden
ne gökteki kuşlar; Silahtar Ağa diyor ki
eşsiz bir avcı olacaktım ben.

TURHAN :

Sen eşsiz bir Padişah olmaya bak, oğlum.

MEHMET :

Usta bir avcı olmak kötü bir şey mi?

KÖSEM :

Avcılık yiğit mesleğidir, yavrum,
ülkenin birinci avcısıydılar senin ataların.

TURHAN :

İyi bir avcı ama kötü bir Padişah olursan,
avcılığın para etmez, daha doğrusu,
avcılık sırtır sende, oğlum.

MEHMET :

Ama, anne, hem iyi avcı,
hem de iyi bir Padişah olursam?

TURHAN :

O zaman güzel bir süs olur sana avcılık.
Ama önce iyi bir hükümdar olmalısın sen,

KÖSEM SULTAN

sonra da iyi bir avcı. Değil mi, büyükvalidesi?

KÖSEM :

Daha güzel söylenemezdi, ama

avlanmayı sevmesi övülecek şey yine de.

(Kösem gezinirken Turhan'la Mehmet'in arasında durmuştur.)

MEHMET :

Anne, ben önce iyi bir avcı olmalıyım ki,

aramıza gireni hemen çıkarayım aradan.

(Kösem içgüdüyle yana çekilir.)

TURHAN (kaçamak gülümseyerek) :

Oğlum, sen Padişahsın, senin tek sözün

hatta tek işaretin, aramıza girene

öbür dünyada buldurur kendini.

Padişah sözü öyle güçlü bir boradır ki, oğlum,

öyle zorlu bir fırtına, öyle amansız bir kasırgadır ki

değil çerçöp, değil çalı çırpı

göğe baş çekmiş ağaçlar dahi çıksa karşısına

köklerinden söküp savurur boşluğa!

Değil mi, büyükvalidesi?

KÖSEM (gülümseyerek) :

Daha güzel söylenemezdi, Sultanım,

anayla oğul orasına girenin vay haline!

(Mehmet'e)

Kendi nefsim değil, gece gündüz düşündüğüm

senin sağlığın ve esenliğın, senin saltanatındır.

Esen yelden, doğan aydan korumaya çalışırım seni.

Hele sünnet mürüvvetini de göreyim...

TURHAN (iç sesi) :

Koca şeytan nasıl da haber almış!

(Açıktan)

Biz de onun için geldik, Sultanım.

KÖSEM :

Yaa, öyle mi? Ne zaman bu hayırlı iş?

TURHAN :

Gününü Sultanımla kararlaştıralım dedik.

II. PERDE

KÖSEM :

Ne incelik Turhan'ım, ne incelik!

Bu hareme geldiğin gündün beri öylesindir sen.

Haseki Sultan oldun, değişmedin

Valide Sultan oldun, değişmedin;

bir nebze eksilmedi nezaketin, soyluluğun.

TURHAN :

O sizin nezaketiniz, sizin soyluluğunuz, Sultanım.

KÖSEM (Mehmet'e) :

Bir de erginliğe ulaştığını, devlet çarkını

kendi elinle çevirdiğini dünya gözüyle görsem,

her şeyden elimi eteğimi çekip, senden destur alıp

Medine'ye gitmek ve orda ölmek isterim.

TURHAN (iç sesi) :

Şeytanın bu kadar rahat yalan söylemesine

nasıl göz yumuyorsun Tanrım!

(Açıktan)

Tanrı gecinden versin, Sultanım.

KÖSEM :

Benim ölümümle ne yıkılır dünya, ne onarılır.

Hem, Turhan'ım, İskenderlere, Dârâlara, Kayserlere,

Fatihlere, Yavuzlara, Kanunilere kalmayan bu dünya

bana mı kalacak, bu zavallı Kösem Sultan'a mı?

TURHAN :

Estağfurullah, niye zavallı olasınız?

(Oğlunu göstererek)

Sultan Mehmet gibi anlı şanlı bir Padişahın

büyükvalidesisiniz bugüne bugün. Değil mi, yavrum?

MEHMET (gururlu) :

Elbette ya.

TURHAN :

Kaldı ki, Sultanım, böyle hep yakında

yanıbaşımızda görmek isteriz sizi;

uzaklarda bulunmanıza gönlümüz katlanmaz

benim de, torununuzun da, değil mi, Padişahım?

MEHMET:

Büyükvalidemi yanımda görmek isterim.

KÖSEM (*huylanır, zoraki*):

Sevinci unutan kocamış gönlüm için
ne mutluluk canlarım, en yakınlarım benim.
Bu devletin kurulduğundan beri görülmemiş
bir sünnet düğünü yapılsın sevgili torunum için,
donanma şenlikleriyle geceler gündüze eklensin.
Bütün valilere, beylerbeyilere, paşalara, vezirlere
bütün Asya hanlıklarına ve Avrupa krallıklarına
çağrılar iletilsin de, sevincimiz ışık salsın
bilinen dünyanın dört bucağına!

TURHAN:

Hepsi düşünüldü, Sultanım.

KÖSEM:

Öyle mi? Anlaşılan geç kalıyorum ben.

ALTINCI SAHNE

(*Sokak. Tifli.*)TIFLİ (*davul çalarak girer*):

Nerde bunlar, nerde bizim seyirciler?

(*Daha hızlı çalar, İstanbullular sağdan soldan girerler.*)

Yeniçeri, sipahi çatışması yok meydanlarda,
şehri tehdit eden Abdünnebi haytası ise
savuşup gideli çok oldu. Öyleyse
ne diye çıkmazsınız deliklerinizden?

Biz oyuncu takımı ne halt ederiz
siz seyirci hazretleri olmadan?

I. İSTANBULLU:

Ama sen de meddahlığı hepten boşlayıp
çıgırtkanlığa vurdun işi be Tifli.

II. İSTANBULLU:

Böyle gümbür gümbür dolaşmak
sade suya macera anlatmaktan
daha tatlı gelse gerek üstadımıza.

TIFLİ (*davulu tırgırdatıp*):

Sözler, düşünceler ezgiyle kanatlandı mı
dere tepe demeyip aşıyor,
en karanlık kafalara girip
en sağır yüreklere ulaşıyor.

Feleğin dönüşüyle bir döneme geldik ki, dostlar,
kişi adım başında ya beklenmedik dertlerle
ya apansız sevinçlerle karşılaşılıyor.

III. İSTANBULLU:

Peki üstadımız şu an
nedir bize nasip olan?
Sevinç mi dert mi?

IV. İSTANBULLU:

Eşekten düşeceğimiz yer
yumuşak mı, sert mi?

I. İSTANBULLU:

Yolumuzu gözleyen
kalles mi, mert mi?

TIFLİ:

Hey dostlar, bu da sorulur mu?
Size Tifli kulunuzdan gelen
kara haber olur mu?

II. İSTANBULLU:

Yoksa Pağşahımız sefere mi çıkar?

TIFLİ:

Savaştan önemli şeyler de var.

III. İSTANBULLU:

Yoksa hünkâr dünya evine mi girer?

TIFLİ:

Üstüne bastın erenler! Lakin
Müslüman erkeğin dünya evine girmesi için
hangi eşikten atlaması gerektir?

KÖSEM SULTAN

I. İSTANBULLU *(anlayarak):*

Haa, ancak sünnet olan Müslüman
gerdeğe girmeye hazır erkektir.

TIFLİ *(davuluna vurup):*

Ey benim ancak leblebiyi anlayan
aklı şehla bakar, yüreği daha çok kendini yakar,
tütünkeş şarapkeş çilekeş sevdakeş dostlarım,
ben ancak siz beni dinlerken varım.

(İstanbulular keseye davranınca)

Parsa toplamak yok bugün, erenler!

Saraydan gördüler Tifli kulunuzu.

Sarayın bahçesindeki sünnet düğününe buyurun
sizler dahi bulmak isterseniz yolunuzu.

YEDİNCİ SAHNE

*(Topkapı Sarayı'nın bahçesinde düğün için hazırlıklar,
müzik eşliğinde ritmik hareketlerle yapılır: Padişahın yatağı
getirilir, başucuna yay ve okluk asılır. Sünnet edilmiş
Mehmet ve saray protokolüne göre Süleyman, Turhan,
Kösem, Murat, İbrahim, zülüflüler, baltacılar, İstanbulular
girerler. Mehmet'e armağanlar verilir. Hokkabazlık, cambaz-
lık gibi çeşitli gösterilerden sonra)*

TIFLİ *(zembiliyle girerek):*

Birden açılır perde

derman erişir derde.

Görelim Mevla neyler

neylerse güzel eyler.

(Önce Padişahı sonra ötekileri selamlayarak)

Sağlık esenlik diler Tifli kulunuz size,

erken buyurun bir dahaki meclisimize!

Sözlerin dinlenir dilin tathıysa ancak,

zarafet incisi saçarsan kucak kucak.

II. PERDE

Girişi uzatıp sabrınızı taşırmayalım,

ustalık taslarken şaşırmayalım.

Hikâye ne zaman geçiyor diye var mı soran?

Varsa, cevap: oyun hep şimdi oynanır, bu an.

Evet, zaman yaşanmakta olan zaman,

Padişah Sultan Mehmet Han,

yoksul da perişan, varsıl da perişan,

çünkü kargaşa vermez aman,

Hünkârsa henüz gencecik bir aslan.

İşte böyle efendim, alam dedim kalam dedim,

nerde eski palam dedim.

*(Zembilinden pala çıkarır, biri kendisine uzatıyormuş
gibi)*

Buyurun, efendim!

(Palayı kuşanır.)

Derken öyle bir halt yedim...

(Başka biri olarak)

Ne gibi, efendim?

(Kendisi olarak)

Halep Valisi olmak istedim! Gönül bu ya,

devir de Sultan Mehmet Han devri ya...

(Bir başkası olarak kendini düzeltir.)

Valide Sultan devri, büyük valide küçük valide,

velhasıl, valide sultanlar devri.

*(Turhan'la Kösem bakışırlar, Turhan şaşırır,
Kösem gülümser.)*

Onu bunu bilmem, ben Padişaha sadık bir kulum,

onun katına yönelsin yolum.

(Bir başkası olarak)

O yol Valide Sultandan geçer. Evet.

Hangisinden mi? Öncelik büyüğüdür elbet.

(Kendisi)

Öyleyse ordan geçeyim ben de.

(Başkası)

Koynuna kese kese altın doldur,

o yol masraflı yoldur.

KÖSEM SULTAN

(Zembilinden keseler alıp koynuna kor, yola çıkar.)

Hay hay, nice masraflı olursa olsun dedim,
gönül dileğini bulsun da dedim,
dedim ya, efendim, Babühümayun'a vardığımda
Bostancıbaşı çıktı karşıma.

(Bostancıbaşı olarak)

Hani bizim bahşiş? Viran gönül onarılmasın mı?

(Bir kese vererek)

Bir kese altını orda bıraktım.
Derken Babüssaade'ye vardım,
bir ak ağa karşıladı beni.

(Ak ağa olarak)

Hani bizim hediyemiz? Bu can şenlenmesin mi?

(İki kese verip)

İki kese de ona. Vardım haremın kapısına,
dikildi karşıma bir kara ağa.

(Kara ağa olarak)

Ya bize hiç gün doğmasın mı?

(Üç kese verir.)

Macera uzunsa da biz sözü uzatmayalım,
verdiğimiz zevke sıkıntı katmayalım.
Neden sonra vardım Büyük Valide katına.
Eteklerim zil çalar Halep'e vali oldum diye.

(Keseleri çıkararak)

Koynumda kalan keseleri yıgarım önüne.
Valide Hazretleri şöyle bir bakıp sorar.

(Valide olarak)

Bunlar buraya gelebilmen içindir,
hani valilik bedeli?

TURHAN (telaşlı):

Bu da nesi? Kesin bu maskaralığı!

MEHMET:

Karışmayın, valide, kimse karışmasın!

Devam et, Tıflı, devam et.

KÖSEM (Turhan'a):

Sultanım, işinin ustası bu adam.

II. PERDE

Meddahın böylesini görmedim ben.
Dinleyelim, seyredelim, aydınlanalım.

TIFLİ (yuthunarak):

Küçük dilimi de yuttum, büyük dilimi de.
Neden sonra konuşabildiğimde...
"Valilik bedeli ne kadar sultanım?"

(Valide olarak)

Yüz kesecik.

(Kendisi)

Altın?

(Valide)

Tam ayar.

(Kendisi, çekinerek)

Çok değil mi?

(Valide)

Yarısı yeniçeri ağalarının olacak,
kalanın yarısı da ulemanın,
ya bana ne kalacak? Benimki fisebilillah hizmet,
devlete, millete, memlekete hizmet, yaa!

*(Tam bir sessizlik. Herkes birbirine bakarken,
Kösem kahkahayla güler.)*

MEHMET (yayı alıp ok yerleştirirken Tıflı'ye):

Kıpırdama!

(Tıflı dona kalır.)

Bu canavarı ortadan kaldırma zamanı geldi.

(Yayı gerip nişan alırken)

TURHAN:

Dur, Padişahım! Bir suçlu yüzünden
masum bir kul ceza görmesin. Rüşveti alan kim?

MEHMET (Tıflı'yi göstererek):

Bu.

TURHAN:

Kim?

MEHMET:

Büyükvalide.

KÖSEM SULTAN

TURHAN:

Büyük Valide o mudur?

MEHMET:

Elbette. Herkes gördü.

TURHAN:

Ama oyundu o.

KÖSEM (gülerek):

Oyunda her şey olur, Sultanım.

Padişahımızın keyfini kaçırmayalım.

Çalgılar çalsın, köçekler oynasın!

(Çalgılar çalar, köçekler oynarken İbrahim'e işaret eder, İbrahim işareti alır, kolunun altında katli duran ince bir yorganı, köçekleri seyreden Mehmet'in üzerine örter. Elini yorganın altına sokup bir şeyler yapar, Mehmet'in ağzı açılır, ama attığı çığlık çalgı sesinden duyulmaz. Mehmet'in başı yastığa düşer. Yorganda kan belirince)

I. SES:

Kan! Kan!

SÜLEYMAN (dehşetle):

Yorgan kanyor, Efendimiz gitti elden!

II. SES:

Padişah öldü!

TURHAN (atılarak):

Oğlum! Mehmet'im!

(Mehmet'i yoklar.)

Hayır, ölmemiş yavrum. Padişahımız sağ, dipdiri!

MURAT (İbrahim'i yakalayıp):

Sadrazam olarak son kararımıdır:

Bu hainin boynu derhal vurulsun

yoksa ben koparacağım başımı!

KÖSEM:

En doğru karara dahi

hata bulaşabilir acele yüzünden.

Mutlak bir kaza olmuştur. İbrahim Ağa

benim elçeğimle işlediğim

incili yorganı örtüyordu torunumun üstüne,

II. PERDE

Padişahımızın mübarek vücuduna.

Bir anlık dikkatsizliğin cezası

idam değil, işinden atılmak olur olsa olsa

ya da, ne bileyim, sürülmek.

(İbrahim'i götürür.)

MURAT (mührü çıkarıp öper, Mehmet'ten yana bakıp Turhan'a uzatarak):

Padişahımın mührü size emanet, Sultanım.

TURHAN (mührü alarak):

İstediginiz Budin Eyaleti de size emanet, Paşa.

Hizmetiniz unutulmayacaktır katımızda.

(Herkes çıktıktan sonra)

Eh Koca Kösem, seninle artık kıyasıya boğuşacağız.

Mademki sen oğlumla beni bitiremedin,

seni de, beni de yaratan Tanrı tanık olsun ki,

ben mutlaka bitireceğim seni, mutlaka!

III. PERDE

BİRİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Arz Odası. Tahtında Mehmet. Turhan, Kethüda Bey.)

TURHAN:

Bu devlete hizmetiniz öyle büyük ki, Ağa, oğlumun mührünü taşımaya hak kazandınız.

KETHÜDA BEY:

Bunu kabul edersem, Sultanım, haklı olarak "Meğer gözü yukarlardaymış" der yoldaşlar benim için, bu da beni pek utandırır. Kendinden utanansa o mührü taşıyamaz.

TURHAN:

İyiliği öylesine ürkütüp uzaklaştırdılar ki, öylesine ayrı kaldık ki onun kurtarıcı yüzünden, tanımakta güçlük çekiyoruz karşılaşınca. Madem, Ağa, sizin gibi dürüst soylu kişiler var bu toplumda, ülkemiz kargaşadan niye kurtulamaz hâlâ?

KETHÜDA BEY:

Her şeyin belli bir süresi vardır, Sultanım, kötülük dahi gününü doldurmak zorundadır.

KÖSEM SULTAN

TURHAN:

Ve kötülüğün dilini, huyunu öğrenmeden mümkün değil onu alt etmek anlaşılabilir. Peki, yeniçeri ocağının başına getirilseniz, yetkiniz ve gücünüz artırılsa?

KETHÜDA BEY:

Kuşku uyandırır, yeni bir silah verilmiş olur karşı tarafın eline. Şimdilik yetkim ve gücüm davamız için yeterlidir, Sultanım.
(Gitmeye davranırken)

TURHAN:

Siyavuş Paşa için ne düşünüyorsunuz, Ağa?

KETHÜDA BEY:

Ne gibi, Sultanım?

TURHAN:

Mührü taşımaya layık mıdır?

KETHÜDA BEY:

Bu işi kabul edeceğinin herhangi bir belirtisi görüldü mü acaba?

TURHAN:

Sadrazamlığa can atmayan vezir var mıdır?

KETHÜDA BEY:

Öbür vezirlere benzemez Siyavuş Paşa. Onun kadar nefsinin efendisi olan yoktur. Ne kederlerine kaptırır kendini, ne sevinçlerine. Bu işi kabul etmesi, yarı yarıya kurtulmamız demektir. O buna evet derse, Sultanım, bilin ki kötülüğün günü dolmak üzeredir.

TURHAN:

Bugüne dek çektiklerimize baskın çıkan bir sevinç bağışladınız yüreğimize, Ağa, Tanrı hep arka olsun size.

KETHÜDA BEY:

Size de, Sultanım, Padişahıma da.
(Etek öpüp çıkar. Turhan, Mehmet'in arkasına)

III. PERDE

geçip ona sarılır, tam o sırada Siyavuş sessizce girip el bağlar.)

TURHAN (Siyavuş'u görür görmez, iç sesi):

Tanrım, ne güzel, ne soylu insan bul
Ne ince ama ne güçlü, melek gibi tıpkı.
Her şey teslim edilebilir bunun eline:
devlet, millet, memleket, oğlum, kendim, her şey!

(Kısa bir süre bakıştıktan sonra Siyavuş gözlerini indirir.)

MEHMET (tam çocukça bir taşkınlıkla):

Yeni lalamı sevdim, anne!

SIYAVUŞ (ölçülü bir şaşkınlıkla):

Hünkârım bu kulunu ilk kez mi görür?

MEHMET:

Sana vereceğim mührümü, onu iyi sakla!

TURHAN (yaklaşarak):

Kabul buyurun ki, Paşa Hazretleri, adeta farkedilmemeye çalışsan, öne çıkmak için en ufak çaba göstermeyen bir kişiliğiniz var.

(Mehmet'e duyurmamaya çalışarak)

Hoş görünüz, bağışlayınız taşkınlığınızı, oğlum daha pek küçük.

SIYAVUŞ (gülümseyerek):

Oğlunuz küçük, ama Sultan Mehmet büyük.

TURHAN:

Bir cihan Padişahı da olsa, çocuk işte. Babasını doğru dürtüst bilmedi ki yavrum, halkına babalık etsin? Oysa bu halk baba bilir devletin başını, her şeyi ondan bekler.

(Durur, görevin kabul edilmesini isteyen, rica dolu bakışlarla.)

Evet, Paşa, cevabınız?

SIYAVUŞ:

Bu ülkede yaşayanların umabileceği ve erişebileceği en yüce makamdır, bahtın doruğuna çıkmaktır o mührü taşımak.

Ama, Devletli Sultanım, acaba gerçekten layık mıyım buna ben?

TURHAN:

Elbette, yoksa ne diye düşünülesiniz?

SIYAVUŞ:

Diyelim ki karar yerinde, acaba üstüme düşeni başarabilecek miyim ülkenin bugünkü şartları altında?

TURHAN:

Şartları hiç kimse kendisi seçmez; bir de bakar ki cevap isteyen bir durumla karşı karşıyadır kişi, ona düşense uygun cevabı bulmaya çalışmaktır.

SIYAVUŞ:

Bunun için gereken imkânlar?

TURHAN:

Bir sadrazamın emrindeki bütün imkânlar.

SIYAVUŞ:

Yetki?

TURHAN:

Bir sadrazamın sahip olabileceği yetki.

SIYAVUŞ:

Bu yetkiyi paylaşmaya kalkan olursa?

TURHAN:

Yetkinizi korumak hakkınızdır sizin, onu kimseyle paylaşmamak elinizde.

SIYAVUŞ:

Hiç kimseyle mi? Çünkü ancak yetkim tam olursa tam olur sorumluluğum ve sorumluluğum tam olursa başarımlarım tam olabilir.

TURHAN:

Bütün bunlar size bağlı.

SIYAVUŞ:

Yine de, desteksiz olmaz. Yetkiyi bağışlayan o yetkiyi kullanmama dahi destek olacak mı?

MEHMET (üzgün):

Lalam mührümü kabul etmiyor mu, anne, benim lalam olmak istemiyor mu yoksa?

SIYAVUŞ:

Haşa! Gökten ne yağar da, yer kabul etmez. Hünkârımın arzusuna karşı gelmek haddi midir bu kulunuzun?

(Mehmet sevinir.)

TURHAN (Siyavuş'a):

Tam bir desteğe güvenebilirsiniz.

SIYAVUŞ:

Titizliğimi bağışlayın, Sultanım.

TURHAN:

Nice kimse, layık mı, değil mi düşünmeden, sadrazam olabilmek için her türlü yola başvururken, Paşa, "Acaba layık mıyım ben?" diye sormak bile erdemdir; ve bu makamın adamı olduğunuza şaşmaz bir işarettir, bizce. Devlet sizden hizmet bekler.

SIYAVUŞ (egilerek):

Varlığım zaten devlete adanmıştır.

(Mehmet sevinir, tahtından kalkıp mührü getirmek ister.)

SIYAVUŞ:

Haşa! Padişahım tahtına oturmadıkça mührünü alamam kendisinden.

(Turhan son derece memnun, Mehmet'e oturmasını işaret eder, o da oturur. Siyavuş, Turhan'a nazik, ama kesin)

Bütün davranışlarım, bütün kararlarım ancak yasalar, törelerle sınırlanacak.

Kimse karışmayacak işime, ne saray dışından, ne de...

TURHAN (nazik):

Rahat konuşun, Paşa. Ne de?

KÖSEM SULTAN

SIYAVUŞ:

Ocak ağaları böyle kendi sınırlarından taşıyorlarsa,
saraydan bazı kimselere bel bağladıklarından.

(*Turhan'a bakarak, nazik*)

Mührü taşımaya, Sultanım,
şimdi de layık görülmekte miyim acaba?

TURHAN (*hayran*):

Şimdi daha da layık.

(*Hatırlayarak*)

Birden açılır perde
derman erişir derde.

SIYAVUŞ (*gülümseyerek*):

Görelim Mevla neyler.

TURHAN (*gülümseyerek*):

Neylerse güzel eyler.

SIYAVUŞ (*Turhan'ı selamlayıp Mehmet'in önünde eğilerek*):

Kulunuz hizmete hazır hünkârim.

(*Mührü alıp öper.*)

İKİNCİ SAHNE

(*İstanbulular.*)

I. İSTANBULLU:

Sadrazam değişmiş, padişah değişmiş, ne çıkar,
bizim durumumuz aynı kaldıktan sonra?

II. İSTANBULLU:

İki yıl sonrasının vergisi dahi
halktan toplandığı halde bomboş hazine. Ama
devlet hazinesi boşken de boştur bizim keseler,
devlet hazinesi doluyken de.

III. İSTANBULLU:

Lakin devlet hazinesi tamtakır
bizim keselerse bomboşken
dopdolu kalan kimin hazinesidir?

III. PERDE

TIFLİ (*sakına sakına girerek*):

Dinleyin, erenler, gerçeğin sesidir!

IV. İSTANBULLU:

Sıçan deliği bin altın etmeli senin için.

Nasıl çıktın ortaya, üstadım,

Kösem Sultan'ın hisminden çekinmez misin?

TIFLİ:

Koca Valide üstüne soru sorulur da
ve bu halkla yakından ilgili olur da
deliğinde saklı kalır mı Tıflı kulunuz?

(*Oynamaya başlar.*)

Buyurun efendiler, görün hanımlar!

Fransız dibası, İngiliz çuhası

Nemze bezi, İtalyan kadifesi!

İtişmeyin, kakışmayın tükenir diye.

Beş kat ambarlı kalyondan

üç aydır boşalır da bitmek bilmez.

Valide Sultan mahdûr bu, sonu gelmez.

(*Raftan kumaş indirir gibi yapar, sonra da kadın
sesiyle kırtarak*)

Biz Valide Sultan malı isteriz,

başkasını istemeyiz.

(*Erkek sesiyle*)

Bu bedestende başka mal var mı ki, hatun?

Boşuna mı nefes tüketmekteyiz yani,

başka mal satılamayacağımı anlamıyor musun?

(*Ortaya*)

Buyurun efendiler, görün hanımlar!

Kırk lüleli meydan çeşmesidir bu

gece gündüz gürül gürül akar.

O aktıkça aktıkça

Büyük Valide'nin hazinesi dolar.

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(*Topkapı Sarayı. Kösem'in dairesi. Meleki ortalığı*)

düzenlerken Kuşçu Mehmet usulca girer.)

MELEKİ (*irkilip ufak bir çığk atar, saçı kesilmiş başına gider eli içgüdüyle*):

Akını nerde bırakıp da geldin buraya?

MEHMET (*gülerek*):

Sen varken akli ne yapayım ben?

MELEKİ:

Dünkü musibetten ders almazsak
dünden daha iyi olur mu bugünümüz?
Peki nasıl geldin?

MEHMET:

Zülüflü baltacıardan Çakır Selim'i tavladım,
meyve getiriyordu Koca Valide'nin dairesine...

MELEKİ:

Ee?

MEHMET:

Ver küfeni ben taşıyayım, dedim Selim'e,
hem fazla yorulmamış olursun, hem de
biraz para kazanırsın açıktan. Kem küm etti,
ama ben bir duka altını ışıldatınca...

MELEKİ:

Ne! Bir altın mı verdin ona bunun için?

MEHMET:

Seni görmeye değmez mi?

MELEKİ (*hoşlansa da*):

Sen biriktirdiğin paraları böyle çarçur edersen
nasıl kurarız yuvamızı, Mehmet'im?

MEHMET:

Garip kuşun yuvasını Tanrı kurar nasıl olsa.

MELEKİ:

Ama sen bu hileye başvurmakla
hem kendi hayatını tehlikeye attın,
hem Çakır Selim'inkini.

MEHMET (*gülerek*):

Zavallı Selim, bir yandan alıyor altını
bir yandan da diyordu ki: "Ulan Kuşçu Mehmet,

Koca Valide durumu bir çakarsa
bu altını harcamak kime nasip olur acaba?"

MELEKİ (*Mehmet'i çabucak kucaklayıp ayrılarak*):

Hadi, Tanrının bağışladığı bu fırsatı
kötüye kullanmayalım, bizimki gelmeden git.

(*Başını eliyle örtmeye çalışınca*)

MEHMET:

Aldırma, böyle de güzel.

MELEKİ:

Ama sen çok severdin saçlarımı.

MEHMET (*kızın başını okşayarak*):

Onlar kesilmekle başka biri mi oldun?

Bana "Mehmet'im" demene engel olabilir mi
saçlarının böyle kesilmiş olması?

MELEKİ:

Mehmet'im, Mehmet'im!

MEHMET (*tutkuyla sarılarak*):

Şeytan diyor ki...

MELEKİ (*kaygılı*):

Yine ne diyor şeytan?

MEHMET:

Diyor ki, al Meleki'yi kucığına
doğru Koca Valide'nin yatağına!

MELEKİ:

İkimizi de boğar alimallah.

MEHMET:

Daha neler! Anam, belki de ninem yaşındaki karı
benim hakkımdan gelebilir mi, yavrum?

MELEKİ:

Onun yaşı yoktur ki, ninemden ihtiyar,
benden gençtir o. Bir canını aldın diyelim,
ikincisiyle haklar bizi; diyelim
iki canını da aldın, üçüncüsüyle okur canımıza.

MEHMET:

İsterse yüz canlı olsun, gözlerim açık gider
ondan senin öcünü almadan ölürsem.

KÖSEM SULTAN

MELEKİ :

Eline fırsat geçecek olursa
ondan başkalarının öcünü al sen,
boğdurulmuş cariyelerin, zülüflü baltacıların öcünü al;
kendi oğlu Sultan İbrahim'in öcünü,
son çatışmada telef olan yüzlerce yeniçeriyle
binlerce sipahinin öcünü al ondan,
türlü yollardan sömürülen halkın öcünü al.
Kendi öcümü kendim alacağım ben.
Turhan Sultan'ın burdaki gözü,
burdaki kulağım ben artık. Davanız
benim de davam. Davamızı
tehlikeye düşürmek istemiyorsan...
(Sarılarak)

git, git, git!

MEHMET :

Bu durumda nasıl bırakıp giderim seni?

MELEKİ :

Sana her "Git" deyışte
bir yerime bıçak saplanıyor sanki. Canımın
daha az yanmasını istiyorsan, git artık.
(Mehmet'i çıkışa dek götürür, sağı solu heyecanla
kolladıktan sonra kendisi de çıkar. Derken)

KÖSEM (Üveys Ağa'yla girer, elindeki şişeyi uzatarak) :

Devletin, yani Kösem Sultan'ın sadık Üveys Ağa'sı,
Padişahın yarınki iftar şerbetine
bu şişenin içindekinden birkaç damla koyacaksın
(Şeytanca gülümseyerek)

tadına yepyeni bir çeşni katsın diye.

(Üveys şişeyi alır.)

Sana ısmarladığım bu işi başarırsan
helvacıbaşılıktan en yüce makamlara terfi edersin,
bu işi yaparsan Mısır'a Vali yaparım seni;
ama beni düş kırıklığına uğratarsan
sana içirim onun içindekini, hem
öyle birkaç damlasını değil, hepsini!

III. PERDE

(Üveys başını sallayıp ayrılacakken eliyle
durdurarak)

Bu dünyada benim dostum olarak kaldıkça
başka hiç kimsenin dostluğu gerekmez sana.
Fakat benim düşmanım olmayı seçersen
sığınacak delik bulamazsın bu dünyada.

(Dostça gülümserken Üveys Ağa eğilip çıkar.
Kösem gezinirken, iç sesi)

Oğlundan sonra torununa da kıydı diyecekler,
ama oğlumdan sonra torunum da
yok etmeye kalkıyorsa beni, bende mi suç?

(Açıktan)

Bende mi?

(İç ses)

Bu meydana giren, meydanın yasasına uyacak,
yasa açık ve kesin: ya öleceksin, ya da...

(Açıktan)

öldüreceksin!

(İç ses)

Gerçi torunum çocuk daha, okla yay
oyuncak onun için. Ama biri var.
bu oyuncağı ölüm aracı yapmak isteyen
ve bu aracı bana yönelten: anası...

(Açıktan)

O sarı yılan!

(İç ses)

Ben de zaten anasını ortadan kaldırmıştım
Mehmet'i gidermekle; madem
öylesine birleşmişler bana karşı.
Oğlunu öldürmekten çekinmeyen
torununu, kendisinden bir adım daha uzak olanı
yok etmekten geri durur mu hiç?
Sultan Murat gibi bir yarıcıyla
Sultan İbrahim gibi bir çılgını doğurmuşum ben.
Değil kardeşim, bacım, değil anam, babam,
hani sultanlığı almına yazan Tanrı'nın dahi

engel olmaya kalksa iktidarına...

Çekil yolundan, Turhan!

(Açıktan)

Çekil! El kadar çocuğun kanına bulama elimi
ve elini, evet, elini; çünkü ben değil
sen öldürmüş olacaksın oğlunu, karşıma dikmekle.
Ben de severim yavrumu...

(Derinden derine yankılı, alaycı bir gülüş.
Kösem'in iç sesi)

İçimde kıs kıs gülererek
alay etme benimle, İbrahim! En büyük sevdama
en yüce tutkuma el uzatmaya kalktın sen.

(Açıktan)

Kutsal çılgınlığıma!

(İç ses)

Benim çabam
kendi içgüdümü doyumak için mi yalnız?

(Açıktan)

Olamaz.

(İç ses)

Belki de benden büyük, beni sonsuzca aşan
karanlık güçler dile geliyor bende.

(Açıktan, mağrur)

Belki de!

(İç ses)

Ancak benim dilimi konuşanlar, benim gibi olanlar
anlar beni; geri kalanlarsa, olsa olsa
uzaktan seyrederek beni korkuyla, ürküntüyle,
nefretle; "Canavar" derler bana.

(Alaylı gülümseyerek)

Canavar!

(İç ses)

Beni yeterince tanımadıklarından, daha doğrusu,
kendilerini tanımadıklarından.

(Açıktan)

Kendilerini, kendilerini!

(Bir şey hatırlar, gülümseyerek çıkar.)

MUSTAFA (Bektaş'la girerek):

Buraya her gelişimde, düşmanın çok iyi savunulan
bir kalesine gizlice girmiş gibi oluyorum;
bizi içeri sokan bizden olsa da, bizden olmayanların
her an baskınına uğramaktan korkuyorum doğrusu.
Bu kez niye çağırttı bizi acaba?

BEKTAŞ :

İki elleri kanda olsa da gelsinler diye
haber saldığına göre, vardır önemli bir nedeni.

MUSTAFA :

Kara Murat Ağa sadrazamlığı gözden çıkarmakla
tatlı canım kurtardı, ne güzel, bizse...

BEKTAŞ :

Büyük Valide'ye borçluyuz her şeyimizi, sen de, ben de.
Bugün bu uçsuz bucaksız Osmanlı ülkesinde
yalnız bizim borumuz ötüyorsa, onun sayesinde;
nice emektar yeniçeri ağası meteliğe kurşun atarken
değme tüccardan zenginsen bugüne bugün
malının mülkünün hesabını bilmiyorsan
onun sayesinde.

MUSTAFA :

Aynada kendini seyrediyorsun galiba,
ben senin yanında yoksul sayılırım, Ağa.
Büyük Valide'ye nankörlük etmek niyetinde değilim,
ama ne yalan söyleyeyim, can kaygısı yüreğimi de
aklımı da harekete geçiriyor bazen,
tabii, ondan uzaktayken; çünkü
onu görür görmez, bir bakıyorum
yüreğim de aklım da onun buyruğunda.

BEKTAŞ :

Bense, dünyanın ta öbür ucuna gitsem
yine cezbesindeyim onun.

MUSTAFA (gülümseyerek):

Ve bundan şikâyet etmek şöyle dursun,
daha da tutsak olmaya can atıyorsun.

Çılgın herif, bir düşünsene, sen kim, o kim!

BEKTAŞ :

Öyle bir "Bektaş aslanım" deyişi var ki...

MUSTAFA :

"Bana da "Mustafa kaplanım" diyor, ama

ikimiz de uysal birer köpek kesiliyoruz karşısında.

BEKTAŞ :

Ormanda başıboş bir aslan olmaktan
onun tasmalı bir köpeği olmak yeğ...

(Birden heyecanlanarak)

Geliyor!

(Kösem, başı, boynu, göğsü, beli mücevherler
içinde, ışık saçarcasına girer. Ağaların gözleri
kamaşır, hele Bektaş büyülenmiştir.)

KÖSEM (önlereinden şöyle bir geçip):

Ortalığı bir güzel karıştırmak gerek, ağalar,
her şey öylesine karmakarış olmalı ki
ancak biz çıkabilelim içinden. Gayret günüdür!

Ülkenin çeşitli yerlerinde, hatta her yerinde
olaylar patlak vermeli üst üste;
devlet güçleri onları bastırmaya çalışırken...

(Şeytanca gülümser ağalara.)

BEKTAŞ :

Evet, Sultanım?

KÖSEM :

Dayanırsınız sarayın kapısına...
daha önce kaç kez olduğu gibi.

MUSTAFA :

Peki, Sultanım, sarayın kapısına dayanıp?

KÖSEM :

İstediklerinizi alırsınız saraydan...
daha önce de olduğu gibi.

MUSTAFA (biraz kaygılı):

Kimler istenecek bu kez?

(Kösem arkasını dönüp yürür.)

KÖSEM (arkası dönük):

Kimler yolumuza durmuş, ağalar?

(Bektaş'la Mustafa bakışlılar. Kösem dönüp
onları süzerek.)

Aslanım hâlâ aslan, kaplanım kaplan hâlâ.

Ama anlayışları biraz hamlamış mı desem
kavrayışları çevikliğini yitirmiş mi desem...

MUSTAFA :

Yeniçeri ocağının yarısı, Sultanım,
Kethüda Bey'in ağzından çıkacak söze bakar.

KÖSEM :

Öbür yarısı da senin ağzından çıkacak olana.
Yanılmakta mıyım yoksa?

MUSTAFA :

Öyle de...

BEKTAŞ :

Şehzade Süleyman'ı nasıl oturtacağız
Osmanlı tahtına, bilmem ki.

KÖSEM :

Tahtı boşaltarak, yani Sultan Mehmet'i indirerek.

BEKTAŞ :

Pek zor değil mi?

KÖSEM :

Kolay işlere girişmek bize yakışır mı ağalar?
Kendi bildiğinden şaşmayan yeni Sadrazam
yâr olmaz bize; onun da, onu oraya getirip
orda tutanların da giderilmeleri gerektir.

MUSTAFA :

Yani Kethüda Bey'in, yani Şeyhülislamın...

BEKTAŞ :

Turhan Sultan'ın ve...

KÖSEM (gülerek):

Sultan Mehmet'in. Biliyor musunuz,
sizi böyle kararsız, böyle yalgın gördükçe
kendime kızıyorum daha çok, "Bunlar," diyorum,
"savaş erleri, Kösem, savaşla yaşar onlar;
savaş yok, onlar da yok, savaş var, onlar da var;

KÖSEM SULTAN

bunun için, sık sık çetin, büyük, çaplarına heybetlerine layık işlere koşacaksın onları." İlk kez mi padişah devireceksiniz, yiğitlerim?

MUSTAFA :

Sultan İbrahim olayının yankısı dinmedi hâlâ, hâlâ tehlikeli sonuçlar doğurabilir.

KÖSEM :

Büyük tehlikeleri ortadan kaldırabilmek için küçük tehlikeleri göze almak gerekir. Sultan Mehmet'le anasını sarayın önünde katledip ülkeye yığı salmazsanız, ne bana hayat var artık, ne size; Daha önce de söyledim, Şehzade Süleyman'ın anası yarı kaçık bir hatuncuktur, ha var, ha yok. Saltanat yalnızca bize kalacak demektir. Benim çürük tahtaya bastığım oldu mu hiç, ağalar?

(Ağalar eğilip ayrılacakken)

Haa, bir şey daha, az parayla yürümez bu işler. Yeni gelir kaynakları bulmalıyız.

BEKTAŞ :

Yani, Sultanım?

KÖSEM :

Belgrat ve Bosna'da gümüşü eksik kestirilen paraları İstanbul esnafına cebren dağıtarak avarı tam parayla değiştirmek iş mi yani! Bu yoldan ne büyük kazanç elde edebileceğimizi bir düşünün ağalar, kafaları çalıştırmak gerek.

BEKTAŞ :

Ama, Sultanım, taş çatlasa bozuk akçeyi kabul etmez esnaf takımı.

KÖSEM :

Onlar kabul etmez elbette, ama siz kabul ettirerseniz? Yeni padişahı tahta oturtur oturtmaz bahşiş dağıtmak zorundayız asker ocaklarına.

III. PERDE

Devlet hazinesinde kuruş kalmadığına göre bu bahşiş halkın kesesinden sağlanacak.

MUSTAFA :

Sultanım, pek olur gibi görünmez bu iş; İstanbul esnafını ayağa kaldırır diye korkarım.

KÖSEM :

Yok canım! Öyle halk ne gezer bizde. Belki yer yer homurdanmalar olur, atıp tutanlar çıkar orda burda. Ama hepsi de saman alevi gibi parlayıp söner. Ben halkımı bilmez miyim. Gayret günüdür ağalar!

(Bektaş'la Mustafa eğilip çıkarlar.)

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(İstanbulullar sağdan soldan öfkeyle girerler sahneye.)

I. İSTANBULLU:

Rezalet bu, tek kelimeyle rezalet!

II. İSTANBULLU:

Bozuk akçe sürülür mü piyasaya, kalpazanlığa mı heveslenir devlet?

III. İSTANBULLU :

Kırk yılda bir ayak direyelim kararımızda, kapattığımız dükkânları bir daha açmayalım devlet bu düşük akçeleri geri çekmedikçe.

IV. İSTANBULLU :

Belki Padişahın da haberi yoktur bu işten, yeni Sadrazamın da, günahlarını almayalım.

II. İSTANBULLU :

Ama bir şeyler yapalım artık, bir şeyler.

ÖTEKİLER :

Ne?

FİFLİ (*sağı solu kollayarak girer*):
Zorbaların ikbal kadehi dolup taşmak üzere
ve hepsinin feleği şaşmak üzere.

(*Yaklaşan sesler üzerine gitmeye davranarak*)
Geliyorlar, izin bana! Ama siz sıkı durun,
bakmayın onların zart zurtuna!
(*Geldiği yerden çıkar çabucak. Öbür yandan
Bektaş ve Mustafa yanlısı yeniçeriler girerler.*)

I. YENİÇERİ :

Dükkânımı tezelden açmayan esnafın
hayatla hesabı tezelden kapatılacaktır...

I. YENİÇERİ :

Dükkân kapısının önünde.

İSTANBULLU :

Siz kim adına konuşuyorsunuz?

I. YENİÇERİ (*palasının kabzasını okşayarak*):
Bunun adına.

V. İSTANBULLU :

Padişah buyruğu olmadan dükkân açmayız.

I. YENİÇERİ :

Bre köftehorlar, her sabah

Padişah buyruğuyla mı açılır dükkânınız?

II. İSTANBULLU :

Bu sabah başka sabah.

FİFLİ'NİN SESİ (*yankılı*):

Birden açılır perde
derman erişir derde.

(*İstanbulluların yüzleri parlar sevinçten, birlikte
yürümeye başlarlar. Yeniçeriler palalarını çekip
önerine dururlar.*)

İSTANBULLU :

Çekilin yolumuzdan, Padişaha sözümüz var.

I. YENİÇERİ :

Saray yönünde tek adım atamazsınız.

YENİÇERİ :

Ters yöndeysel cehenneme kadar yolunuz var.

II. İSTANBULLU (*hınzırca*):

Saraya varmazsam karım boş olsun diye
and içmiştim, ağam, bırakın da
sarayın kapısına dek varıp döneyim.

I. YENİÇERİ (*palasını biraz sıyırp*):

Kanına mı susadın sen, herif!

III. İSTANBULLU :

Etmeyin, ağalar, karısı boş düşecek zavallının.

II. YENİÇERİ :

Daha iyi ya, yenisini alır.

II. İSTANBULLU (*gizlice gülererek*):

Nerde o günler!

I. YENİÇERİ :

Basın bakalım!

İSTANBULLULAR BİRLİKTE (*direnerek*):

Sözümüz var Padişaha, çekilin yoldan, çekilin!

(*Yeniçeriler ürküp yol verirler.*)

BEŞİNCİ SAHNE

(*Topkapı Sarayı. Babüssaade ölü. Bir yanda Bektaş,
Mustafa ve onları tutan yeniçeriler. Taht çıkarılır. Bostancı-
lar, zülüflü baltacılar yerlerini aldıktan sonra Mehmet,
Turhan ve Siyavuş girerler. Mehmet tahta oturur oturmaz*)

BEKTAŞ (*Siyavuş'a*):

Paşa, Paşa! Küçük Valide'nin adamlarından
Lala Süleyman Ağa'yı, Reyhan Ağa'yı,
bir de İsmail Ağa'yı derhal teslim et bize.

SİYAVUŞ (*sakin*):

Ağalar, iyilik, güzellik yolu varken...

BEKTAŞ :

Geç bunları, Paşa Kardeş!

SİYAVUŞ :

Suçları nedir ki?

MUSTAFA :

Elbet vardır suçları.

SİYAVUŞ :

Adamların sorgusuz sualsiz canlarını almak...

BEKTAŞ :

Paşa Kardeş, Paşa Kardeş! Kişi
kendi canı için kaygılanmalı önce.SİYAVUŞ (*hep sakın ve nazik*):Sorumlu olduğum herkesin canı
kendi canımdan önce gelir, Ağa.*(Bektaş ve Mustafa'yla adamları ellerini palaların
nın kabzalarına atarlar.)*İSTANBULLULAR (*dışardan*):Birden açılır perde
derman erişir derde.SİYAVUŞ (*dışarıyı dinler, gülümseyerek*):

Görelim Mevla neyler...

(Bahayî İstanbulluların başında girerken)

Neylerse güzel eyler!

*(Bahayî ile İstanbullular Bektaş ve Mustafa taki-
minin karşısında yerlerini alırlar, derken Kethüda
Bey'le yeniçerileri de girerek İstanbullulara katı-
lırlar.)*BAHAYİ (*haykırarak*):Padişahım! Ülke harap oldu zulümden.
Ocak ağaları sana padişahlık yaptırma,lar,
ocağa düşmüş, yanıyor devlet...

İSTANBULLULAR :

Yanıyor, Padişahım, yanıyor!

I. İSTANBULLU (*Bektaşlıları göstererek*):

Bunlar...

II. İSTANBULLU :

Padişahın yetkisine ortak olanlar...

III. İSTANBULLU :

O yetkiye el koyanlar...

IV. İSTANBULLU :

Ortadan kaldırılmadıkça...

BAHAYİ :

Fitne, fesat eksik olmayacak,
kargaşa son bulmayacaktır, Padişahım!

SİYAVUŞ :

İftar yaklaşıyor, herkes evine çekilsin.
Bu mübarek gecede perişan olmayın sokaklarda.
Seher vakti gelin bana, görüşelim;
Padişahımız her istediğinizi yapacak.

BAHAYİ :

On binler var arkamızda, görüldüğümüz kadar değiliz.
Fesatçılar cezalandırılmadan, adım atmamız buradan.

İSTANBULLULAR :

Atmayız!

*(Bektaş ve adamları palalarına el atarlar, Kethüda
Bey'le adamları a silah davranınca, Turhan,
Mehmet'in kulağına fısıldar.)*MEHMET (*elini kaldırarak*):

Halka zulmedilmesine rızam yoktur.

(Bektaşlılar ellerini palalarından çekerler.)

BAHAYİ :

İslamın baş sözcüsü olarak derim ki
dinin de düşmanıdır bunlar, devletin de,
bunların varlığı düzenin yokluğu demektir.I. İSTANBULLU (*Bektaşlıları göstererek*):

Bunlar ölmedikçe sen yaşayamazsın, Padişahım.

II. İSTANBULLU :

Bunlar kalırsa, devlet gider.

BAHAYİ :

Seç birini, Padişahım.

İSTANBULLULAR :

Seç!

BAHAYİ :

Bunlar mı kalsın, devlet mi?

(Mehmet şaşırınca)

SIYAVUŞ (*sakin*):

Devlet.

MEHMET (*sesini yükselterek*):

Devlet!

BEKTAŞ (*ağız değiştirir, İstanbulluları göstererek*):

Bunlar bakkal çakkal, hamal, kasap, manav gibi, saraç, hallaç, demirci, kömürcü, balıkçı, fırıncı gibi, bir alay esnaf takımındır, Padişahım bunlar... bu, devlete karşı ayaklananlar.

SIYAVUŞ :

Devlete karşı ayaklananlardan şikâyet etmektedir onlar.

MUSTAFA (*Padişaha doğru*):

Ama devlet işlerinde söz hakları yoktur, ne saraydandırlar, ne bilginler takımından, ne de savaş erleri olan kullarınızdan.

BEKTAŞ :

Devletin kurulup gelişmesi asker kulların sayesinde, Padişahım.

SIYAVUŞ (*İstanbulluları göstererek*):

Devletin kurulması da, gelişmesi de, bunların çabası, bunların emeğiyledir, çünkü askeri dahi yetiştiren, besleyen bunlardır. Hiçbirimiz yerden bitmedik, gökten inmedik.

BEKTAŞ (*elini palasına atıp*):

İzin ver de, Padişahım, haddini bildirelim seninle bizim aramıza girenlerin.
(*Turhan'ın fısıldaması üzerine*)

MEHMET :

Kimseye silah çekilmesine rızam yoktur.

BAHAYİ :

Ya bunlar, Padişahım, ya biz!

Yüz binler var arkamızda, görüdüğümüz kadar değiliz.

İSTANBULLULAR :

Ya bunlar, ya biz!

(*Bektaşlılar korkup birbirlerine bakarken*)

KÖSEM (*girerek*):

Ateşi barutla söndürmek olur mu?
Devleti ayakta tutan ocak ağalarıdır.
Onlar ortadan kaldırıldı mı,
kargaşa alır yerlerini; en kötü düzen dahi
kargaşadan iyidir, Padişahım.
Son pişmanlık para etmez, ama ne denir?
Mademki daha iyi düşünen kafalar var.
Ocak ağaları halkın arzusuyla giderilirse böyle,
ülkenin bütün ayaktakımı yüze çıkar ki,
onları zaptetmek güç olur. Ne demişler:
Tanrıya sırt çeviren Şeytanı karşısında bulur.
(*Turhan'la Siyavuş'tan yana bakıp*)
Bizden iyi düşünenler biraz daha dikkatli olsalar.

TURHAN (*Siyavuş'a*):

Padişahımız halkın dileklerini göz önünde tutacaktır.

SIYAVUŞ (*İstanbullulara*):

Ramazan içindeyiz, güneş batmak üzere.
Akşamın hayrından sabahın şerri yağdır.
Yarın erkenden, rahmet kapıları açıkken
bekleyeceğim sizleri; ülkenin durumunu
birlikte görüşecek, birlikte arayacağız çareyi
ve birlikte bulacağız.
(*İstanbullular sevinip çıkarlar.*)

KÖSEM (*giderken, Siyavuş'a*):

Ağaların da gönlü alınsa.

(*Siyavuş başıyla onaylayıp ağalara dostça yaklaşırken*)

BEKTAŞ :

Baka Paşa Kardeş! Sen bu işi ettin
ama iyi etmedin.

SIYAVUŞ (*nazik*):

Hangi işi, Ağa?

BEKTAŞ :

Niçin bize danışmadan Sadrazam oldun?
Mührü kim verdi sana?

SIYAVUŞ (*hep kibar*):

Mührün sahibi... Sadrazam olmak
aklımın kıyısından köşesinden bile geçmedi ki
ona buna danışayım. Padişah çağırıp
"Mührü al" diye buyurduğunda,
"Ağa kullarınıza bir sorayım da
ondan sonra" deseyseniz Padişaha,
padişahlığı kalır mıydı Padişahın?
Ayağı başın yerine çıkarmak olmaz mıydı bu?
Ağa Hazretleri, ast nedir üst nedir
benden iyi bilirsiniz eski bir asker olarak.

BEKTAŞ :

Böyleyse ne güzel! Tanrı mübarek eyleye!
Ama bize sormadan kararlar alırsan
bize danışmadan sadrazamlık etmeye kalkışırsan
yürümez bu iş, Paşa Kardeş, bilesin.

SIYAVUŞ (*gülmseyerek*):

Padişahımın buyruğu öntünde
benim de boynum kıldan incedir, Ağa Hazretleri,
sizlerin de.

ALTINCI SAHNE

(*Topkapı Sarayı. Kösem'in dairesi. Gece. Kösem sedire
uzanmış, kâbus içinde kıvrılmaktadır.*)

BİR SES (*derinden, yankılı*):

Gel, valide, yanıma yat, gel, gel, gell

(*Kösem çığlık atıp doğrulur. Soluk soluğa gezi-
nirken*)

MELEKİ (*girerek*):

Hayrola, Sultanım, bir derdiniz mi var?

Korkunç bir şey mi görüyorsunuz ki
faltaş gibi açılmış gözleriniz?

KÖSEM (*düşünü yaşayarak*):

Bütün gün sırtımda taş taşımış gibi yorgun,
ayakta duramıyorum; derin derin
uyumak istiyorum bir köşeye uzanıp
ama yatacak yer bulamıyorum kendime.
Derken İbrahim, rahmetli oğlum
beliriyor karşımda; geniş bir döşeğe uzanmış,

(*Eliyle göstererek*)

— benim kendi yatağım bu —

rahat, gülmseyerek yatıyor İbrahim

"Gel, valide," diyor, "yanıma uzan, yer çok, gel!"

(*Ses: "Gell Gell Gell" Kösem kulaklarını tıkayarak*)

Korkuyorum, korkuyorum yatmaktan,
İbrahim'se, yanını göstererek, tatlı tatlı
çağırıyor beni.

(*Ses: "Gel, valide, gel, gel!"*)

Ona doğru sürüklendiğimi seziyorum
nice korksam, ne denli dirensen de.

Tam İbrahim uzanıp

omuzlarımdan tutarak yanına çekerken beni
uyanıverdim.

MELEKİ :

Çığlık çığlığa.

KÖSEM :

Öyle mi, bağırdım demek?

MELEKİ :

Onun için girdim içeri.

KÖSEM :

Yaa? Peki, kızım, eksik olma. Gidebilirsin.

MELEKİ :

Ya gerekirse? Kalayım isterseniz,
sabahı birlikte bekleyelim.

KÖSEM :

Hayır, işlerim var.

(*Meleki çıkar.*)

Seni mezarına gömerken

sanki ruhum gebe kaldı sana.

Dölyatağında taşırken dahi

içimde değildin böylesine.

Bu kez nasıl doğuracağım seni, oğlum!

Karnımda ikide bir tekme atarken

anlatılmaz bir haz duyardım; şimdiyse

derinliklerimde zonkluyorsun, ta içimin içinde.

Sanki yalnız bedenimi değil,

ruhumu da parçalayıp çıkacaksın dışarı.

Sözde öldün, oysa benden daha çok,

daha yoğun, daha şiddetli yaşıyorsun sen.

Kim bilir kaç ağızla emiyorsun varlığının özünü,

bütün hayatımı kendine tüketerek

yalnız sen yaşamak istiyorsun anlaşılan.

Sen öldürmekle, ne yaman bir oyun oynamış

ne şaşmaz bir tuzak kurmuşum kendime, oğlum!

(Yavaş yavaş hırçınlaşır, biriyle tartışır gibi)

Elbette senin yüzünden!

Sen beni saraydan sürmeseydin

ne diye düşman olaydım sana?

Sus, sus! Sen her yeri doldurmaya kalkarken

ben nasıl sığarım dünyaya, nasıl, nasıl?

Elbette! İktidar paylaşılmaz ki, İbrahim.

Bir ülkede ancak bir tek hükümdar olur.

(Kokular sürünerek yeni mücevherler takar.)

Ya sen ortadan kalkacaktın, ya ben.

Evet, seni öldürmeye sen zorladın beni.

Elbette, elbette ona geldi sıra, oğluna!

Madem iktidarla benim arama giriyor...

(Bektaş girerken iyice canlanır, ona yaklaşarak)

Bazen ne diyorum, bilir misin, Bektaş'ım?

Keşke adımımı atmasaydım bu saraya,

bir hükümdara, bir cihan padişahına değil de,

senin gibi birine çocuklar doğursaydım keşke.

BEKTAŞ *(büyülenmişcesine):*

Yıllar önce ilk gördüğüm an gibisiniz.

Öyle güzeldiniz ki, kuşku dayım, gerçek miydi o?

Öyle güzelsiniz ki, kuşku dayım, gerçek mi bu?

Söyleyin, Sultanım, gerçek mi, gerçek mi?

KÖSEM *(iç geçirip biraz uzaklaşarak):*

Gelgelelim, sultan olmamı istemiş Tanrı,

yolumu bu saraya düşürmüş,

Sultan Ahmet'in eşi olmamı uygun görmüş.

Ahmet'im öleli erkek eline değmedi elim.

BEKTAŞ :

Sultanım, yeniçeri olduğum günden beri

bütün saraylardan üstün tuttum ocağı;

onun yasalarını gözetmek amacıyla

bekâr kaldım, elim hiçbir kadının eline değmedi.

(Kösem gülümseyerek elini uzatır, Bektaş diz çöker, onun elini öpüp bir süre tutarak)

Ölümlerin en zorlusuna

göz kırpmadan gidebilirim şimdi.

KÖSEM :

Benim için ölebileceğini bilmek

yeter bana, Bektaş'ım. Bir yürek dile gelir de

karşısındaki susar mı hiç?

(Bektaş'ın başını okşayarak)

Ama sultanlığımı unutup kadınlığımı uyarsam

ne olur, bilir misin? Sultanlığımı hatırlar hatırlamaz

koparmam gerekir bu başı.

BEKTAŞ :

Sultanımdan gelecek ölüme

hayır der mi Bektaş kulunuz?

KÖSEM :

Bektaş'ın ölümüne Bektaş razı olabilir,

ama Kösem, Bektaş'ın Kösem'i, asla!

BEKTAŞ *(kendinden geçerek):*

Bektaş'ın Kösem'i, Bektaş'ın!

KÖSEM *(şuh):*

Hadi artık, elimi bırak, unutma kim olduğumu,

KÖSEM SULTAN

bana da unutturma. Sultana yakınlık yıkımla komşuluktur.

BEKTAŞ (elini tutkuyla öperek):
Ne gam!

(Kösem'in bileğini, derken kolunu kavrar.)

KÖSEM :

Suyun boğduğu, ateşin yaktığı denenmiştir.

BEKTAŞ :

Ne gam!

KÖSEM :

Son pişmanlık para etmez ama.

BEKTAŞ (derin derin soluyarak):

Ne gam, Sultanım, ne gam!

KÖSEM (usulca ayrılır, uzaktan gülümseyerek):

Sultanın için neleri göze alabileceksin bakalım?

BEKTAŞ :

Akla gelen ne varsa! Her zaman olduğu gibi.

Sultanım için bu şehri yakabilirim,

bu cihan devletini yakabilirim Sultanım için;
cihanı dahi yokluğa salabilirim.

(Bir adım atıp)

Yeter ki...

KÖSEM (onu eliyle durdurup, memnun):

Bilmez miyim! Sevdiğine böyle zulmetmek
insanın hoşuna gidiyor bazen, nedense.

Bak Bektaş'ım, yarın en önemli gündür

benim için de, senin için de; çünkü

yarın kaybedebilirim her şeyi, seni bile!

BEKTAŞ (tutkulu):

Hayır!

KÖSEM :

Yarın kaybedebilirsin her şeyi, beni bile!

BEKTAŞ :

Hayır, hayır!

KÖSEM :

Birbirimizi kaybetmemizi istemiyorsan

III. PERDE

can kulağıyla dinle beni.

(Bektaş'a yaklaşırken, kararır.)

YEDİNCİ SAHNE

(Topkapı Sarayı. Turhan'ın dairesi. Mehmet, Turhan, Siyavuş.)

TURHAN (tedirgin gezinerek):

Ta sabahtan beri bir sıkıntı var içimde,

daha önce hiç tanımadığım bir zonklama;

yüreğimin yanbaşında ikinci bir yürek oluşmuş da,

birincinin sezip kavrayamadığı bir şeyi

duyurmak için telaşlanıyor sanki.

(Mehmet'e yaklaşır, üstüne kanat germek ister
gibi çeker kendine.)

MEHMET:

Anne, iftara çok var mı daha? Bugün pek susadım da.

TURHAN :

Şerbetin birazdan yetişir, ezan da ardından.

(Siyavuş'a dönüp)

Yeni Mısır Valisi kim olmalı sizce, Paşa?

MEHMET :

Sahi, Lala, kim?

SIYAVUŞ :

Çok yeterli, devlete bağlı biri elbette;

çünkü Vali kendi başına buyruk olmaya kalktı mı

Mısır'la birlikte Arabistan da gider elden.

TURHAN :

Şehirde et bulunmaz diye duyarız,

aşh nedir bunun, Paşa?

MEHMET :

Niye bulunmaz, Lala? Sığır, davar

tükendi mi devletimde? Ekmekle yakacak da yokmuş.

SİYAVUŞ :

Et de, ekmek de, yakacak da
bol bol var ülkemizde, Hünkârım.
Bunlar hep iğreti, düzmece darlıklardır
ve sebep olanlarla birlikte
ortadan kaldırılacaktır.

TURHAN :

O zorba ocak ağaları, Paşa, siyasetten
ne zaman el çektirilecekler, ve nasıl?

SİYAVUŞ :

Pek yakında, Sultanım, ve
siyaset kılıcına lokma edilerek.

MEHMET :

Göreyim seni, Lala! Başka?

SİYAVUŞ :

Bir de, Padişahım, sürgünde bulunanlar var.
Artık dönseler yuvalarına.

TURHAN :

Elbette, hepsi kavuşsun çoluk çocuğuna.

SİYAVUŞ :

Durumları kadılar, kazaskerlerce
gözden geçirilsin bir daha; suçları yoksa
ne diye gurbet çeksinler?

MEHMET (duygulu):

Dönsünler evlerine.

SÜLEYMAN (elinde altın bir kadeh, girerek):

Efendimizin iftar şerbeti.

(Kadehi ortadaki sehpaye korken)

TURHAN (Mehmet'e gülümseyerek):

Gözün aydın.

(Mehmet içgüdüyle şerbete doğru davranınca)

Ezan okunmadı daha!

Kendini tutmayı öğrenmelisin, oğlum.

SÜLEYMAN :

Haberler var, Sultanım?

TURHAN (heyecanlanıp):

İyi mi, kötü mü?

SÜLEYMAN :

Eski Saray'daki adamlarımız pek yararlı,
pek büyük bir iş gördüler doğrusu:
Büyük Valide'nin bir cariyesi bu sabah
Dilaşup Sultan'la görüşmüş.

TURHAN :

Şehzade Süleyman'ın annesiyle! Büyük Valide'nin
geçen gün veliaht odasına uğraması
bütün anlamını açığa vuruyor şimdi.

SÜLEYMAN :

Birden pek neşelenmiş Dilaşup Sultan,
çevresindekilere yukardan bakmaya başlamış.

TURHAN (dalgın gezinirken kendi kendine):

Eveet...

(Derken Süleyman'a dönüp)

"Haberler" demiştin. Başka?

SÜLEYMAN (önce bir Mehmet'e bakıp duraklayarak):

Helvacıbaşı Üveys Ağa bugün, akşama doğru,
zehir şişesini taşa çalıp kaçmış saraydan.

(Herkes irkilir.)

TURHAN :

Zehir mi?

SÜLEYMAN (başıyla onaylayıp):

Büyük Valide'nin verdiği... Efendimizin
şerbetine konmak üzere.

(Gözler sehpadaki kadehe dikilir.)

TURHAN (nefesini kesip kadehi göstererek):

Buna mı? Hem de mübarek bir günde!

(Ezan sesi. Turhan, Mehmet'e sarılıp)

Biraz daha sabret, oğlum.

SÜLEYMAN :

Bugünkü şerbeti başkası hazırladı, Sultanım,
Efendimiz güvenle içip orucunu bozabilir.

TURHAN :

Hayır, kendi elimle hazırladığım şerbet giderecek yavrumun susuzluğunu. Oğlum sapasağlamken, aslanlar gibiyken, o cadının adamları neden Padişah ağır hasta diye yayar, anlaşılıyor şimdi. Her şeyi kendinden daha önce, daha iyi gören biri var insanın içinde, Tanrıya şükürler olsun!

(Kararırken)

Kösem'in dairesi aydınlanır. Kösem, Bektaş.)

KÖSEM :

Zehir işi yürümediğine göre, benim sevgili biricik Bektaş'ım... gece, sahurdan hemen sonra, uykunun en koyu, en tatlı saatinde... Süleymaniye'deki konağından burayı gözleyeceksin; ben penceremde kırmızı fener yakar yakmaz sarayın önünde olacaksın savaş erleriyle; adamlarım bütün kapıları açacak ve siz dalkılıç dolacaksınız saraya; Padişahı, anasını, ve onlara bağlı herkesi ortadan kaldırınca... ikimize kalacak bu devlet, bu dünya! O zaman...

(Alabildiğine baştan çıkarıcı)

...sen benim, ben de senin!

BEKTAŞ (heyecandan soluyarak):
Benim! Benim!

(Kararırken)

Turhan'in dairesi aydınlanır. Turhan, Mehmet, Süleyman, Siyavuş, Meleki.)

TURHAN (Meleki'ye):

Bir günün bin olsun, kızım!

Dilediğin, özlediğin her şeye kavuşturacağım seni.

(Düşünceli gezinerek)

Gece yarısından sonra demek?
Öyleyse gece yarısına varmadan canavarın işi bitirilecek.

(Siyavuş'a)

Sarayın içinden ben sorumluyum, Paşa, dışından da siz.

(Gülümseyerek)

Görelim Mevla neyler...

SIYAVUŞ (gülümseyip eğilerek):

Neylerse güzel eyler.

(Çıkar.)

TURHAN (Mehmet'e):

Cihanın boyun eğdiği fermanını yaz, oğlum!

(Süleyman kâğıt ve kuruş kalem verir Mehmet'e.)

Babanın öldürülmesi için senden aldığı ferman gibi bir şey olsun yazacağın, yani...

(Tek tek söyleyerek)

"Büyükvalidem Mahpeyker Kösem Sultan kendi havasına uyan birtakım fesatçılarla devletin, milletin varlığını tehdit etmektedir. Onun ve suç ortaklarının varlığı derhal ortadan kaldırılmalıdır."

MEHMET (yazmayı bitirip Turhan'a uzatarak):

Tamam, anne! Büyükvalidem ölecek mi şimdi?

TURHAN (buyruğu alıp):

Bir kez değil iki kez ölmeyi hak etti o.

Önce babanı, yani öz oğlunu öldürttüğü için, sonra da, idam fermanını sana yazdırdığı için,

babanın sevgili yavrusuna. Ve... sana, bu cihan devletinin başına, benim biricik yavruma kastettiği için.

MEHMET (kinle):

Öyleyse iki kez değil, beş kez ölsün on kez, yüz kez, bin kez ölsün!

TURHAN (Turhan buyruğu Süleyman'a verir):

Sarayda bize bağlı herkese göster bunu. Büyük Valide artık fermanlıdır.

(Süleyman çıkınca)

Seni kuşandım, Kösem, sana karşı;

KÖSEM SULTAN

kanlı fırladığını tersine döndüreyim de gör!
(Kararırken

Kösem'in dairesi aydınlanır.)

KÖSEM (sevinçten içi içine sığmaz):
Bütün tedbirleri aldım, bunca yılın Kösem'i
açık verir mi hiç? Zehir işi suya düşmüş, düşsün!
Benim ağalarım var, ağalarım! Nerdeyse burda olurlar.
Sen bugüne dek niceleri kapana kısırdın, Kösem,
ama hiç kimse faka bastıramadı seni.
O Helvacıbaşı denen hainiyse ergeç bulurum,
yedi kat yerin dibine saklansın isterse,
bir gün bulur, karnını zehirle doldururum!
Turhancık ne yapacak bakalım... onu
cellat ilmiği boynuna geçerken görmek isterim.
Benim saltanatıma göz dikmek ne demek?
Oğullarımla, kendi doğurduklarımı dahi
iktidar ortaklığına yanaşmadım ben,
nerde kaldı sen, türedi, sultan taslağı!
Yeni Padişahın, anasının, yeni Sadrazamın
ve bana bağlı ocak ağalarının armağanları hazır;
her şeyi, öldürülecek Padişahın mezarını dahi
düşündüm: babası İbrahim'in ayakucuna gömeceğim onu.

(Süleyman, Kuşçu Mehmet ve Öbür Turhanlılar
sessizce girerler, ritmik hareketlerle, adeta dans
ederek, kılıçlarını havada sallaya sallaya dönerler.
Kösem delice sevinir, kendi kendine)

Geldiler galiba!

(Sevincin doruğunda seslenir)

Geldiniz mi?

SÜLEYMAN (tok):

Geldik.

(Kösem anlayıp irkilir. Süleyman yanındakilere):

Uyandırın ışıkları!

(Turhanlılar birden fenerlerini yakarak kuşatırcasına
yürürler Kösem'in üstüne. Kösem üzerindeki mücevherleri
onlara doğru atar, bir sandıktan avuç avuç altın çıkarıp saçar

III. PERDE

kalabalık bunları kapışırken kendisi kaçır. Ancak Kuşçu
Mehmet altınlara aldırılmayıp peşine düşer. Kösem yine girer
az sonra, Mehmet de ardından. Kalabalık kaybolmuştur.
Kösem le Mehmet bir süre sessiz bir kovalamaca oynarlar
adeta. Sonunda Mehmet yakalar Kösem'i, belindeki kemendi
güçbela boynuna geçirip götürür. Dışarda yaman bir boğuşma
olduğunu bildiren sesler, hatta görüntüler: Kösem le Meh-
met'in büyütülmüş gölgeleri. Derken hırıltılı, uzun bir çığlık.
Mehmet, Kösem'i boğduğu yöne baka baka girer, tırmık tır-
mık olan yüzü, eli kana bulanmıştır; dehşet içinde, sanki
kaçarak öbür yönden çıkar.)

TURHAN (Süleyman ve Siyavuş'la girerek):

Şükür Tanrım, şükürler sana!

Kargaşa ejderinin en büyük başı ezildi,
öbür başları dahi bir bir ezilecektir.

(Yanındakilere)

Sarayın önüne çıkarılsın padişahın tahtı.

Düzenden yana olanlar gelerek

hükümdara bağlılıklarını bildirsinler.

Çağrıya uymayanlar düzen düşmanı sayılıp

derhal defterleri dürülsün. Ve acılar

ancak sevinçle onurlandırıldığından

halkın artık gönlü ışımsın, yüzü gülsün.